Leto XXIV., št. 214

Poštnina plačana v gotovini
Postgebühr bar bezahlt

Ljubljana, torek 19. septembra 1944

Preis — Cena 1.— L

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstva: UPI S. A., MILANO

Račun: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije: Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Mesečna naročnina 25 lir.

Uredništvo:
Ljubljana — Puccinijeva ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo.

Heftige Kämpfe mit feindlichen Fallschirmjägern und Luftlandetruppen im Raum von Neerpelt

Weitere schwere Abwehrkämpfe zwischen Maastricht und Aachen und im Gebiet von Nancy — Besatzung von Brest behauptet sich weiter gegen schwerste Angriffe — Auch um Boulogne harte Kämpfe — Alle Durchbruchsversuche des Feindes nördlich Florenz und an der adriatischen Küste vereitelt — Im Südteil Siebenbürgens sowie bei Sanok und Krosno bolschewistische Angriffe abgewiesen — Erbitterte Kämpfe in Lettland und Estland — Sowjetischer Grossangriff im Raum von Dorpat aufgefangen

Aus dem Führerhauptquartier, 18. Sept DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im holländischen Raum setzte der Feind gestern Mittag nach vorausgegangenen starken Luftangriffen Fallschirmjäger und Luftlandetruppen hinter unserer Front mit Schwerpunkt im Raum von Arnheim, Nimwegen und Eindhoven ab. Am Nachmittag trat er dann zwischen Antwerpen und Maastricht zum Angriff an, um die Verbindung mit seinen abgesprungenen Verbänden herzustellen. Besonders im Raum von Neerpelt entwickelten sich dabei heftige Kämpfe, in deren Verlauf der Feind geringen Geländegewinn nach Norden erzielen konnte. Gegen die feindlichen Luftlandekräfte sind konzentrische Gegenangriffe angesetzt.

Zwischen Maastricht und Aachen sowie im Raum von Nancy stehen unsere Truppen weiterhin in schwerem Abwehrkampf mit starken feindlichen Kräften. In den übrigen Abschnitten der Westfront wurden zahlreiche schwächere Angriffe des Feindes zerschlagen.

In Luneville eingedrungener Feind wurde geworfen. Südlich der Stadt ist unser Gegenangriff im guten Fortschreiten.

In den Trümmern von Brest behauptet sich die heldenhafte Besatzung auf engem Raum zusammengedrängt immer noch gegen schwerste feindliche Angriffe. Auch um die Festung Boulogne toben schwere Kämpfe. Hier konnte der Feind nach stundenlangen Luftangriffen von Westen her einen Einbruch erzielen, der abgeriegelt wurde. Gegen Dünkirchen geführte feindliche Angriffe scheiterten.

Das »V 1« Vergeltungsfeuer auf London wurde fortgesetzt.

An der italienischen Front blieben feindliche Angriffe im Abschnitt Lucca—Pistoia erfolglos.

Unter starker Artillerie- und Luftwaffenunterstützung griff der Gegner den ganzen Tag über nördlich Florenz und an der adriatischen Küste in immer neuen Wellen an. In verlustreichen Kämpfen wurden alle seine Durchbruchsversuche vereitelt.

An der serbisch-bulgarischen Grenze kam es zu mehreren örtlichen Gefechten, in deren Verlauf zehn bulgarische Panzer abgeschossen wurden.

Im Südteil Siebenbürgens scheiterten auch gestern feindliche von Panzern unterstützte Angriffe. Ebenso wurden bei Sanok und Krosno erneute heftige Angriffe der Bolschewisten abgewiesen, Einbruchsstellen im Gegenangriff abgeriegelt.

In Lettland und Estland wird mit äusserster Härte gekämpft. Der Grossangriff der Bolschewisten, der sich auch auf den Raum von Dorpat ausdehnte, wurde in schweren Kämpfen aufgefangen. Schlachtfliegerverbände unterstützten erfolgreich unsere Abwehrkämpfe im baltischen Raum. In der Nacht griffen Kampf- und Nachtschlachtflugzeuge sowjetische Truppenansammlungen mit guter Wirkung an. In Luftkämpfen und durch Flakartillerie wurden am gestrigen Tage 75 sowjetische Flugzeuge abgeschossen.

Auf dem Peipus-See versenkten Marineartillerieleichter ein sowjetisches Kanonenboot und beschädigten ein weiteres.

Nordamerikanische Bomber führten am gestrigen Tage einen Terrorangriff gegen Budapest.

In der Nacht warfen feindliche Flugzeuge Bomben auf Bremen, im Raum von Dortmund und auf Debrecen in Ungarn.

Boji s sovražnimi padalskimi četami na Nizozemskem

Berlin, 18. sept. Od opoldanskih ur v nedeljo so spuščali Britanci in Američani na nizozemsko področje padalce in letalsko pehoto, nakar so proti večeru napadli s področja pri Neerpeltu proti Eindhovnu, da bi vzpostavili zvezo s temi padalskimi silami. Nemške čete so takoj prešle v protinapad, odrezale mesta, na katerih je sovražnik pristal, in preprečile strnitev posamič odvrglih skupin. Na bojišče prihajajo nadaljnje nemške sile.

Berlin, 18. sept. Že več dni je bil sovražnik na severnobelgijskem področju vezan spričo žilavega odpora nemških čet na predmostju ob zapadni Scheldi in vsled energičnih protinapadov ob prekopu Maas-Schelde. Tudi njegovi močni napadi, ki so bili med Maastrichtom in Aachenom usmerjeni proti severu, so mu prinesli le nepomembne krajevne uspehe. Med Aachenom in Stolbergom so potisnili nemški oklopniki nasprotnika dalje nazaj in južno od Stolberga Američani zaradi nemških klinov, zabitih v njihovo napadalno črto, tudi niso mogli nič kaj preveč napredovati. Močan naval treh sovražnih armad na belgijsko-nizozemsko obmejno ozemlje je bil torej že več dni brez vidnejših uspehov.

Da bi prebil to močno zaporno črto in si zopet dobil svobodo gibanja, je pričel sovražnik v nedeljo zgodaj popoldne spuščati na nizozemsko področje padalce in letalsko pehoto. Siloviti letalski napadi na letališča in prometne naprave v krajih, kjer so kasneje odskočili padalci, so ta podvig že napovedali.

Po poltretji uri popoldne se je pojavilo več sto tovornih jadralnih in prevoznih letal. Pristala so v južni Nizozemski in pa ob izlivu Rena. Še ko je sovražnik pristajal, so močne nemške sile že prešle v protinapad. Mnogo tovornih jadralnih letal je protiletalsko topništvo sestrelilo še v zraku, druga pa je prisililo, da so zasilno pristala na poplavljenem ozemlju. Nemške čete so zajezile posamezna pristajališča in tako preprečile ustvaritev večjih bojnih skupin. Nadaljnji protiukrepi so v teku. Da bi vpostavil zvezo s svojimi okrog Eindhovna odvrženimi silami, je udaril sovražnik proti večeru ob prekop Maas-Schelde iz Neerpelta proti severu. Vsled nemških protinapadov so se razvili tu hudi boji, ki so trajali vso noč in ki se še danes nadaljujejo.

Popoln obrambni uspeh na severu vzhodnega bojišča

Nadaljujejo se hudi boji severnovzhodno od Varšave in ob severnih robovih Gozdnatih Karpatov

Berlin, 18. sept. Tretjega dne nove bitke za Kurlandijo je vrgel sovražnik v boj nove močne oddelke. Samo na odseku pri Modohnu in ob obeh straneh Valkija so napadli boljševiki s 34 strelskimi divizijami in 11 oklopniškimi oddelki. Kljub velikemu pritisku pa napadalcem nikjer ni uspelo, da bi prebili bojno črto. Posamezne vdore, ki so jih morali plačati z visokimi človeškimi in tvarnimi izgubami, so nemške čete zajezile in deloma s takojšnjimi protisunki odstranile. Proti ozkemu vdoru severno od Bauska, ki so ga napravile sovražnikove izvidniške skupine, so nemški protiukrepi še v teku.

Ob južnem robu jezera Virca je poskušal sovražnik prekoračiti Embach. Isti poskus je napravil severno od Tartuja, vendar so ga Nemci na obeh mestih odbili. Tudi ta dan, v katerem se je zvišalo število v treh dneh uničenih boljševiških oklopnikov na 234, se je končal s popolnim obrambnim uspehom nemških čet in z njimi borečih se latvijskih prostovoljcev. Nemško letalstvo je uspešno poseglo v boje ter uničilo na tem odseku po dosedanjih vesteh 5 sovražnikovih oklopnikov, 4 topove, 4 protitankovske topove in 80 motoriziranih vozil.

Na bližnjem področju pri Šagarnu, južnozapadno od Mitave so zlomile nemške čete med minami in zaporami odpor sovjetskih čet in vdrle v boljševiške postojanke. Tu so v teku hudi boji.

Področje Varšave je ostalo prav tako težišče nadaljnjih bojev. Prvi boljševiški poskus, da bi pri Pragi prekoračili Vislo, se je izjalovil z visokimi izgubami. Njihov glavni sunek je sledil severnovzhodno od Varšave med Vislo in Bugom. Vojni SS in madžarski oddelki so ga krvavo vrgli nazaj. Uničili so 31 sovjetskih oklopnikov in dosegli znova popoln obrambni uspeh. Tudi na področju pri Sanoku in Krosnu so se nadaljevali težki obrambni boji. Tu se je sovražnik ojačil z dovozom novih sil in težkega orožja. Nemške čete, ki se že teden dni bore v ogorčenih bojih, pa so zavrnile v bistvu tudi vse nove napade ter izvedle proti vdornim mestom takoj uspešne protiukrepe.

V ostalem je prišlo na srednjem vzhodnem bojišču le do krajevnih bojev. Severno od Sandomirca so napadli boljševiki neko višino s sedmimi brezuspešnimi napadi. Ob spodnjem Narevu odmor še traja.

V južnem odseku vzhodnega bojišča so bili boji med Sanom in Szeklerskim rogljičem malenkostni. Na južnem Sedmograškem pa so boljševiki in boljševiški Rumuni ponovno napadli nemško predmostje južno od Turde. Nemške in madžarske čete so te sunke odbile in s protinapadom odstranile več mest, na katerih se je sovražniku posrečilo, da je prekoračil Ariesul. Nemška bojna letala so z bombami in strojnicami napadla sovražnikove ceste in železnice, zlasti na področju južno od Turde.

Uspešni boji v Italiji

Berlin, 18. sept. Posebno visoke izgube so imeli Angloameričani v soboto v bojih ob obeh žariščih italijanskega bojišča, na področju severno od Florence in na jadranskem odseku. Sovražnik je ves dan napadal nemške gorske postojanke v Apeninih. Vedno znova je prišlo do srditih bojev iz bližine, zlasti še, ko so nemške čete z energičnim protinapadom iztrgale sovražniku pri Florenci Monte Verruco.

Poizkusi Angloameričanov, da bi ob jadranskem odseku vdrli v Padsko nižino, so se zopet izjalovili. Sunek proti Riminiju se je izjalovil ob junaškem odporu nemških padalcev in grenadirjev. V zadnjih dneh je vrgel tam sovražnik v boj tudi grške oddelke, s čimer je še bolj pomnožil mešanico Britancev, Južnoameričanov, Francozov, Severnoameričanov in Poljakov. O trdoti bojev na tem odseku priča okoliščina, da je bilo samo v soboto uničenih tam 35 oklopnikov. Nemško topništvo je uspešno obstreljevalo nasprotnikove postojanke, premike in zbirališča na Monte Altuzzu. V ojačeni meri je poseglo v boj tudi nemško daljnostrelno topništvo.

Badoglio se je ustrašil reakcije italijanskega naroda

Ženeva, 18. sept. Angleški listi javljajo, da so na enem zadnjih sestankov novinarjev vprašali ameriškega zunanjega ministra Hulla, čemu so tako hitro objavili mirovne pogoje za Rumunijo, dočim še vedno niso znani mirovni pogoji za Italijo. Hull je odgovoril, da o tem ne more zavzeti stališča.

V zvezi s tem vprašanjem pripominja običajno dobro poučen list »New Week«, da so bili Angleži in Američani prvotno pripravljeni, da objavijo pogoje, da pa je Badoglijeva vlada nujno prosila, naj tega ne store, ker so bili tako težki, da bi med italijanskim narodom lahko sprožili resno reakcijo in otežkočili sodelovanje z zavezniško vojsko. Na to so zavezniki pristali.

Pod poveljstvom črncev

Milan, 18. sept. Poročila zgornjeitalijanskega tiska iz zasedene Italije pravijo, da v vojno službo vpoklicanih mladih mož v južni Italiji niso uvrstili v italijanske vojaške oddelke, temveč morajo za bojiščem opravljati delovno službo, kjer so često pod poveljstvom črnih poveljnikov. Vojni minister Bonomijeve vlade je moral često intervenirati, da bi ublažil nevoljo mladih mož, ki se smatrajo za zapostavljene.

Fašistična obletnica v Milanu

Milan, 18. sept. Republikanska fašistična stranka v Milanu je proslavila v soboto prvo obletnico svojega obstoja s počastitvijo padlih pred spomenikom neznanega junaka, ki je bil z letalskimi napadi hudo poškodovan. Po svečanostih so korakali fašisti po glavnih ulicah mesta v fašistični dom, kjer je imel milanski hierarh kratek nagovor o pomenu dneva.

Proti fašistom v južni Italiji

Milan, 18. sept. Odbor za očiščenje fašistov in fašističnih prijateljev iz javnega življenja v zasedeni Italiji je odredil aretacijo bivšega korporacijskega ministra Lantinija. V mornariškem ministrstvu so odstavili 9 admiralov in 29 kapitanov vojne ladje zaradi »fašističnega mišljenja«.

Državljanska vojna v zasedeni Poljski

Stockholm, 18. sept. Po poročilih s poljskih ozemelj, ki so jih zasedle sovjetske čete, se je razvil tamkaj boj vseh proti vsem. Sovjetski Poljaki dolže agente Sosnkowskega, da so povzročili tri umore zastopnikov sovjetsko-poljskega odbora, ki so novačili prebivalstvo za vojsko Zymierskega. Prav tako naj bi pozvali londonski agenti poljske begunce, naj vrše sabotažna dejanja. Dva mlada kmeta in voditelja kmečke stranke v okraju Rezcszow so umorili. Temu je sledil umor pijonirskega majorja Kapiwnickega, častnika kmečkega bataljona v okraju Zamosc. Nadalje trdijo, da so dobili voditelji tako zvanih demokratov grozilna pisma.

Na Egejskem morju potopljena angleška ladja

Berlin, 18. sept. Kakor so pravkar objavili, je potopilo v petek zjutraj protiletalsko topništvo neke nemške ladje na Egejskem morju južno od otoka Santorina britansko vojno ladjo neznanega tipa. Sedem mož posadke je bilo ujetih. Nemci niso imeli nikakih izgub.

Potopljene ameriške ladje

Stockholm, 18. sept. Po vesti »Associated Pressa« iz Washingtona so se »v nedavnem viharju in zračnih vrtincih na Atlantiku« potopili rušilec »Warrington«, ki je spadal k velikim rušilcem in je imel 1850 ton ter 200 mož posadke, skupno z obalnima stražnima ladjama »Jackson« in »Bedlos«.

Zatemnitev od 20. do 6.

Silni boji s sovražnikovimi padalskimi lovci in letalsko pehoto na področju Neerpelta

Nadaljnji težki obrambni boji med Maastrichtom in Aachenom ter na področju Nancyja — Posadka Bresta je vzdržala nadalje kljub najtežjim napadom — Trdi boji tudi za Boulogne — Preprečeni vsi sovražnikovi poizkusi proboja severno od Florence in ob jadranski obali — Odbiti boljševiški napadi v južnem delu Sedmograške ter pri Sanoku in Krosnu — Ogorčeni boji v Latviji in Estonski — Sovjetski velenapad na področju Dorpata prestrežen

Führerjev glavni stan, 18. sept. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Na nizozemskem področju je spustil sovražnik včeraj opoldne po prejšnjih močnih letalskih napadih za našo bojno črto padalce in letalsko pehoto s težišči na področjih pri Arnheimu, Nimwegnu in Eindhovnu. Popoldne je nato pričel napadati med Antwerpnom in Maastrichtom, da bi vzpostavil zvezo s svojimi odvrženimi oddelki. Zlasti na področju Neerpelta so se razvili siloviti boji, v katerih se je sovražniku posrečilo malenkostno napredovati proti severu. Proti sovražnikovim padalskim silam so v teku osredotočeni protinapadi.

Med Maastrichtom in Aachnom ter na področju Nancyja bijejo naše čete še nadalje težke obrambne boje z močnimi sovražnikovimi silami. V ostalih odsekih zapadnega bojišča smo razbili številne slabše sovražnikove napade.

Sovražnika, ki je vdrl v Lunéville, smo vrgli nazaj. Naš protinapad južno od mesta dobro napreduje.

V razvalinah Bresta kljubuje junaška posadka, ki je stisnjena na ozkem področju, še vedno najtežjim sovražnikovim napadom. Tudi za utrdbo Boulogne divjajo težki boji. Tu se je sovražniku po večurnih letalskih napadih posrečilo, da je napravil z zapada vdor, ki smo ga zajezili. Sovražnikovi napadi proti Dunkerqueu so se izjalovili.

Povračilni ogenj »V 1« na London se je nadaljeval.

Na italijanskem bojišču sovražnikovi napadi v odseku Lucca-Pistoia niso imeli uspeha.

Z močno topniško in letalsko podporo je napadal nasprotnik ves dan severno od Florence in v jadranskem odseku z vedno novimi valovi. V bojih, v katerih je imel izgube, smo preprečili vse njegove prebijalne poizkuse.

Ob srbsko-bolgarski meji je prišlo do več krajevnih spopadov, v katerih smo uničili 10 bolgarskih oklopnikov.

V južnem delu Sedmograške so se tudi včeraj izjalovili sovražnikovi napadi. Prav tako smo pri Sanoku in Krosnu zavrnili ponovne silovite boljševiške napade, vdore pa s protinapadom zajezili.

V Latviji in Estonski se borimo s skrajno trdoto. Boljševiški velenapad, ki se je razširil na področje Dorpata, smo prestregli v težkih bojih. Oddelki bojnih letal so uspešno podprli naše obrambne boje na baltskem področju. Ponoči so napadla bojna in nočna letala z dobrim uspehom sovjetska zbirališča čet. V letalskih bojih in s protiletalskim topništvom smo sestrelili včeraj 75 sovjetskih letal.

Na Pejpuškem jezeru je potopilo mornariško topništvo manjših ladij 1 sovjetski topniški čoln in poškodovalo 1 nadaljnji.

Severnoameriški bombniki so izvedli včeraj teroristični napad na Budimpešto. Ponoči so odvrgla sovražnikova letala bombe na Bremen, na področje Dortmunda in na Debrecen na Madžarskem.

Obrambni boji in protinapadi na zapadnem bojišču

Protinapadi ob obeh straneh Aachena, ob Sauerju in na področju Nancyja — Ojačenje zapornih postojank pred Burgundskimi vrati

Berlin, 17. sept. Čeprav so Američani nadaljevali svoj naval predvsem na severnem odseku z vso odločnostjo, je bilo zapadno bojišče v soboto v znamenju energičnih protinapadov nemških čet. Najsevernejši protisunek je sledil pri Gheelu, ob prekopu Maas—Schelde. Nemški oddelki, ki so uničili že prejšnje dni s presenetljivim sunkom ustvarjeno predmostje ob cesti Hasselt—Eindhoven, so sedaj s svojimi protiudarci stisnili tudi drugo britansko predmostje pri Gheelu. Sovražnik, ki je bil oropan svoje premikalne svobode, je poskusil sicer še enkrat, da bi z napadi iz Neerpelta zopet vzpostavil svoje predmostje ob cesti proti Eindhovenu, vendar se mu je ta poizkus ponesrečil. Ker so morali tudi Kanadci spričo visokih izgub zadnjih dni začasno prekiniti svoje napade proti nemškim predmostjem v Flandriji, se je s tem položaj med zapadno Scheldo in Maaso občutno utrdil. Spričo velikega strateškega pomena nizozemskega področja pa je treba vsekakor računati, da bo sovražnik poizkušal z novimi akcijami iz zraka in s kopnega zopet poživiti v severni Belgiji obstali napad.

Težišče bojev na zapadu je bilo v soboto še nadalje ob obeh straneh Aachena. Z močnim osredotočenjem pomembnih pehotnih in oklopniških sil v majhne, a zelo močne napadalne kline so napadli Američani med Maastrichtom in Aachenom na več mestih nemške zaporne postojanke ob Geulu. Razen krajevnega vdora pri Gulpenu so se vsi sunki izjalovili. Tudi ta mali vdor v nemške črte ne izpreminja dejstva, da je nasprotnik na tem odseku še nadalje vezan. Južnovzh. od Aachena so preložili Američani, ki so bili prejšnjega dne zapadno od Stolberga vrženi nazaj, težišče svojih prebijalnih poizkusov bolj proti severu proti železnici Aachen—Stolberg in proti vzhodu proti železnici Stolberg—Rupen. Sunek proti južnemu robu Aachena se je izjalovil. Vzhodno od tod pa je sovražnik vdrl in prišel začasno do Verlautenheide. S takojšnjim protinapadom so nemške čete ta kraj zopet osvojile. Tudi južno od Stolberga so sovražnika, ki je spočetka napredoval, zaustavili. Ob tej priliki je zvišala neka nemška skupina število oklopnikov, ki jih je uničila v zadnjih dneh, na 42. Med sovražnikovimi napadalnimi klini so med stalnimi protisunki napredovali nemški oklopniški klini, ki so na ta način preprečili nasprotniku, da bi izkoristil kljub visokim izgubam priborjene prednosti.

Tudi med Visokim Vennom in dolino Sauerja so prešle nemške čete na raznih mestih h krajevnim protinapadom. Sovražniku so iztrgale več točk, ki bi bile važne za njegovo napredovanje, ter so ga odrinile od nemških utrdb, ki iz taktičnih razlogov ne potekajo vedno tik ob nemški meji, zopet nazaj na mejo. Pri Echternachu in tudi vzhodno od Eupena in Malmedyja, v Eiflu in na zapadni obali Prüma so nemške čete napredovale. Razen pri Aachenu so se boji v soboto nadaljevali tudi med Diedenhoenom in Epinalom. Predmostje pri Metzu in odporno področje pri Nancyju sta tu ovirala nasprotniku njegovo prodiranje proti Lotaringiji. Že v zadnjih dneh je hotel s svojim sunkom iz Pont-à-Moussona proti vzhodu in zapadno ob Lunévillu v smeri proti severu izločiti pri Nancyju stoječe nemške sile. V obrambo nameravane obkolitve je izvršilo nemško vodstvo močne protinapade, ki so v precejšnji širini raztrgali sovražnikov severni bok pri Pont-à-Moussonu in istočasno nadaljnje sunke, ki so zadeli sovražnika ob prelivu Ren—Marna. Da bi rešil svoje s protiudarci močno ogrožene sile pred nadaljnjim koncentričnim napadom, je obrnil nasprotnik osti obeh svojih napredujočih klinov na znotraj ter sedaj poizkuša, da bi vdrl v Nancy od zadaj. Ogorčeni boji s stalnimi sunki in protinapadi se še nadaljujejo.

Ob Burgundskih vratih so se pokreti nemških dvizij uspešno zaključili. Čete, ki so umikale iz doline Rhône in Saone, so ustvarile med švicarsko mejo in Epinalom strnjeno obrambno črto, ki se je že pričela kazati v zadnjih dneh, ko jo je sovražnik večkrat brezuspešno napadel. Pred to črto stoji le še ob gornji Saoni in na južnem odseku Calans de l'Esta nekaj zaščitnic, ki z žilavim odporom na ugodnih točkah ozemlja motijo premike pritiskajočega sovražnika. Z oporo na številne rečne doline in višine zapadnih robov Vogezov in švicarskega Jure je nastala s tem na jugu zapadnega bojišča močna bočna zaščitna črta.

Grenadiere vor dem Einsatz

Die »Angriffszigarette« wird geraucht, ruhig und gelassen erwarten die Grenadiere den Befehl zum Angriff gegen die Sowjets **Aufn.: Weber/Atlantic**

Nemški grenadirji pred napadom

Z »junaško cigareto« v ustih čakajo grenadirji mirno in hladnokrvno na povelje za napad proti boljševikom

Zadušnica za turjaškimi žrtvami

Ob obletnici tragičnih dogodkov, ki so se pri nas začeli odigravati po badoljevski kapitulaciji lanskega 8. septembra, se misli zavednih Slovencev vračajo na vse junake, ki so v tistem težkem času ostali na braniku ohranitve našega naroda in so darovali svoja življenja za skupnost Turjak in Grčarica sta postala simbola neuklonljive narodne zavesti, istočasno pa tudi simbola izdajstva nad narodom, ki so ga zagrešili komunisti, ko so se zvezali z badoljevci za uničevanje lastnih rojakov. Imena padlih junakov in umorjenih mučencev s teh dveh in z mnogih drugih postojank so svetli kažipoti v bodočnost.

V tem znamenju in v zaobljubi spominu neštetih žrtev, ki so padle za bodočnost našega naroda, so davi ob osmih napolnile ljubljansko stolnico množice Ljubljančanov, da z žalno svečanostjo potrde svojo neomajno zvestobo padlim borcem. Prišli so njihovi svojci, prijatelji in znanci, poleg njih pa pripadniki vseh slojev in stanov ljubljanskega prebivalstva ter mnogi iz velike, v Ljubljani bivajoče družine beguncev in izgnancev s podeželja. Na čelu velikega števila predstavnikov vsega našega življenja se je udeležil verske spominske svečanosti tudi prezident g. general Rupnik s spremstvom.

Pred velikim oltarjem stolnice je bil postavljen črno-srebrni mrtvaški katafalk, ob katerem so gorele sveče kot oznanjevalke večnosti, a tudi kot znanilke vere v lepšo bodočnost Slovencev. Slovesno mašo zadušnico je osebno opravil knezoškof dr. Rožman s številno asistenco kanonikov in ob prepevanju stolnega pevskega zbora. Ganjena in zbrana je vsa množica vernikov sledila verskim obredom.

Turobni poklon spominu turjaških junakov je bil istočasno poklon vsem žrtvam, ki jih je proti komunističnemu nasilju dal na oltar svojega hotenja po življenju ves slovenski narod. Na žalnem katafalku sredi svetišča so počivali vsi, ki se niso strašili tudi poslednje, največje žrtve. Vsem njim je veljala velika zaobljuba, ki so jo v molitvi šepetala ustna: »Vaša žrtev ni bila zaman!«

Turjak, Grčarice, Mozelj, Osolnik itd. so postali svetišča borbe slovenskega ljudstva. Tja bodo v težkih časih romale množice, da se utrde v svoji narodni neomajnosti, kadar bi še prišle nad narod te težke preizkušnje.

Poziv narodne bolgarske vlade

Berlin, 17. sept. V prvi oddaji narodno-bolgarskega radija je objavil prosvetni minister Stanev bolgarskemu narodu poziv, v katerem močno obračunava z izdajalci bolgarskega naroda, ki so s svojo neumno lahkovernostjo vrgli Bolgarijo v naročje boljševizma.

Boljševizem se že trudi, da bi popolnoma obvladal vso duševno in tvarno imovino bolgarskega naroda. Ako rabi domnevna vlada v Sofiji danes besede kakor ljudska vlada, ljudstvo in ljudska oblast, je vse to le vaba, ki naj polagoma ohromi domovinsko čustvo vsakega Bolgara in ga polagoma sprijazni s težkim jarmom boljševiškega režima. »Toda videli boste«, je dejal minister nadalje, »kako se bo bolgarski narod nekega dne zbudil brez strehe, brez posesti, brez kruha in brez svojih osnovnih svoboščin in kako bo postal suženj in agent ruskega boljševizma.«

Minister se je nato bavil s smislom narodno-bolgarskih radijskih oddaj in je dejal, da bodo te oddaje razkrinkovale ljudi sofijske navidezne vlade, ki se trudi, da bi čim prej odpravila svoboščine bolgarskega naroda in ga spravila pod boljševiški vpliv. Poleg tega bo s splošnega bolgarskega stališča pojasnjeval vse najvišje zahteve, ki so narekovale in ki še narekujejo Bolgariji, da koraka še nadalje z nemškim narodom in z Nemčijo po poti najtesnejšega vojaškega in političnega sodelovanja.

Minister je zaključil z izjavo, da bodo Bolgari kmalu čuli vladno izjavo v manifestu bolgarskega naroda, ki ga bo ministrski predsednik v kratkem objavil. V tem manifestu bodo izražene besede narodnega Bolgara. Narodna Bolgarija pričenja svojo težko, a slavno pot osvoboditve. Dejal je, da je formalno narodna Bolgarija zatrta z odloki, povelji in odredbami, da pa živi v zavesti in v srcih vseh dobrih Bolgarov, ki so pripravljeni na borbo, ki niso bili nikdar agenti in sužnji sovjetskega boljševizma in ki to nikdar ne bodo. Svoj govor je končal z vzklikom: Živela narodna Bolgarija!

Sovjetske čete zasedle Sofijo

Resne posledice izdajstva

Stockholm, 18. sept. Kakor javlja poročevalski urad Sovjetske zveze preko moskovske radijske postaje, so zasedle sovjetske čete 16. septembra Sofijo.

Boljševiki so se polastili bolgarske prestolnice hitreje, kakor so si predstavljali boljševiški priganjači. Z njimi prihajata v mesto teror in strahovlada GPU-ja, bolgarski narod pa bo imel še priliko spoznati sovjetsko »velikodušnost«, na katero se sklicuje sofijska izdajalska klika in v katero postavlja vse svoje nade. V vsej deželi bo izginil red, ki ga bo zamenjala zmeda, ki stalno spremlja sovjetske čete. Boljševiške čete se ne bodo zadovoljile z zasedbo Sofije. Zasedle bodo tudi ostale dele Bolgarije, ker pač hočejo obvladati vso deželo. Rdeči moloh ima proste roke. Bolgarski narod bo sedaj doživel usodo vseh onih narodov, ki so postali slabotni in so se sami predali.

Bolgarija bi si bila to narodno nesrečo in sramoto lahko prihranila. Nobenega vzroka ni imela, da se vrže boljševikom v naročje. Dokler je uživala zaščito nemških čet ni bilo nikake nevarnosti za deželo in za narod. Sofijska vlada bi morala ostati le zvesta z Nemčijo sklenjenim dogovorom, pa bi lahko rešila narod pred katastrofo, sedaj pa že sede ljudje, ki so prodali Bolgarijo boljševizmu, za rešetkami in se bodo morali pokoriti za svojo politično dvojno igro in izdajstvo naroda. V kolikor še niso sami napravili pravilnih zaključkov zaradi svojih dejanj, jih čaka siguren strel v tilnik.

Beograd, 17. sept. Preko sofijskega radija je pozval »štab milice« vse bolgarske ministre in poslance od l. 1940. naprej, naj se takoj predajo štabu.

Amsterdam, 17. sept. Britanska poročevalska služba javlja, da se je bolgarska mirovna delegacija vrnila v Sofijo. Spremlja jo 7 sovjetskih strokovnjakov.

Barcelona, 17. sept. Kakor javlja »La Vanguardia Espanola«, izvajajo boljševiki v Rumuniji in Bolgariji brezobzirno svoj revolucijski program. Bolgarska vlada pleše popolnoma po sovjetski godbi. Vsepovsod morajo viseti boljševiške zastave. Po vsej deželi se prirejajo boljševiški propagandni govori, streljanja pa so na dnevnem redu.

Pretresljive posledice boljševiškega terorja

Stockholm, 18. sept. Po Reuterjevi vesti je izvršilo več generalov, urednikov, zdravnikov, advokatov in bivših ministrov samomor, ker niso mogli prenesti sramote svoje domovine. To so med drugimi: znani profesor Staničev, notranji minister v Bagrjanovi vladi, poveljnik 5. armadnega zbora general Stajmov s soprogo, znani novinar Krapčev, bivši minister za javna dela Radoslavov, železniški ravnatelj Kolčevin mnogi ostali pripadniki vseh slojev. Preganjanje boljševiškega režima zavzema vdeno večji obseg. Med številnimi ujetniki so Dimitrij Vasiljev, bivši prometni minister, Dimitrij Šišmanov, bivši zunanji minister, Muravjev, bivši min. predsednik. Prof. Filova so aretirali v nekem inozemskem poslaništvu v Cankariji. Zaprt je v isti celici skupno z bivšim min. predsednikom Božilovom in bivšim sofijskim guvernerjem Ivanovom.

Bolgarija svarilo za Srbijo

Beograd, 18. sept. Iz tragičnega primera Bolgarije se mora Srbija učiti, piše »Obnova«, zakaj boljševizem in monarhija sta nezdružljiva. Proces boljševizacije omogoča porušenje tisočletnih temeljev bolgarskega naroda in ga meče v resničnost, ki bo težka in krvava. Sedaj rodi dolgoletno petolizništvo pred boljševizmom, ki so ga uganjali v Bolgariji, svoje sadove.

Odmikanje nemških sil na Finskem

Krvava zavrnitev boljševiških oddelkov, ki so skušali ovirati nemške pokrete

Berlin, 18. sept. Boljševiške zahteve v zvezi s premirjem s Finsko so stavile nemške čete na Finskem pred težke naloge, ki so presegale vse možnosti tudi v primeru, ako bi se izvršile lahko nemoteno. Boljševikom pa ni bilo prav nič na tem, da bi odšle nemške divizije s finskega področja, kajti rabili so navidezen vzrok, da bi poostrili svoje ravnanje s Finsko. Hoteli pa so tudi zgrabiti nemške čete in jih napasti.

Ko so se nemške divizije ločile od že tri leta trdno potekajočega bojišča na Kandalakši, je poskušal sovražnik z obsežno obkolitvijo s severa odrezati glavni del nemških čet na tem odseku. Z nemotenim sodelovanjem vseh nemških in finskih uradov ter s hitrimi vojaškimi ukrepi pa je uspelo v najkrajšem času odpeljati vojaške stvari ter demontirati ali uničiti razne naprave.

9. septembra je nato sovražnik napadel le še slabotno zasedeno glavno bojno črto ob jezeru Vermanu na severnem bojišču, a je že tega dne padlo 500 ljudi ter je bil odbit. Sledečega dne so nemške čete zaustavile z oklopniki podprto strelsko divizijo, ki je prodrla s severa preko Korje proti Salli. Medtem so se nemški odmikalni pokreti nadaljevali. Boljševikom je uspelo presekati Nemcem nekaj cest in tako je prišlo tu in pa ob cesti severno od Salle do hudih bojev, dočim je bil sovražnik v čelnih napadih previdnejši. 13. septembra se je posrečilo Nemcem očistiti ceste ter je večina nemških čet z orožjem in materialom dosegla določene vmesne postojanke, nakar se je 14. septembra izvršil dokončni umik nemških čet s starega bojišča na Kandalakši. Tako se je boljševiški načrt v prvi fazi ponesrečil.

Doslej ni izvedel sovražnik še nikakega enotnega napada na nemške čete na področju Salle, ker so mu ukrepi nemških čet temeljito zmešali račune. Njegovi obkoljevalni poskusi so bili zvezani z velikimi težavami, napadi pa so ga veljali visoke izgube. Na starih postojankah so opravili nemški pionirji svojo dolžnost. Odmikalni pokreti na bojiščih pri Uchti in pri Louhiju so potekali točno kot ura, čeprav je sovražnik močno pritiskal in jih je skušal ponekod z uporabo oklopnikov motiti.

Tudi oživljeno delovanje boljševiškega letalstva ni imelo vpliva na nemške vojaške ukrepe. Medtem je že mnogo nemških oddelkov prekoračilo finsko mejo v smeri proti zapadu. Za pokrete armade na visokem severu je pač operativna svoboda največjega pomena.

Finska v boljševiškem precepu

Stockholm, 18. sept. Sovjetskih pogojev za premirje s Finsko po vesti »Afton Tidningena« začasno še ne bodo objavili. Morda bodo sporočeni javnosti šele po sklepu moskovskih pogajanj ali pa po podpisu premirja. Finski parlament na seji v soboto pogojev še ni zvedel. Danes je bila nadaljnja seja parlamenta.

Stockholm, 17. sept. »Dagens Nyheter« piše: Vprašanje finskega miru je še vedno nepojasnjeno. To, da je prešla Finska v zavezniški tabor, žal še ne pomeni, da je njena samostojnost zavarovana. Glede na rumunske pogoje je položaj finske delegacije v Moskvi zelo neugoden.

Berlin, 17. sept. Ob finsko-švedski meji se odigravajo od premirja dalje presenetljivi prizori. Tisoči finskih rodbin so prostovoljno zapustili svojo domovino, da bi ušli boljševiškemu terorju, pod katerim so že dvakrat trpeli. Nekateri so na majhnih voziških pripeljali svojo poslednjo imovino, drugi pa jo vlečejo na hrbtu. Ker se je bilo bati, da bi na meji zavladala velika zmeda, so nemške zaščitnice za nekaj ur mejo zaprle, da bi napravile red in tako podprle beg prijateljskemu finskemu prebivalstvu. Že dva dni je prehod preko meje neoviran. Naval beguncev postaja od ure do ure večji.

Stockholm, 17. sept. Kakor javlja moskovski radijo, je postal na mestu obolelega min. predsednika Hackzella vodja finske mirovne delegacije finski zunanji minister Enckell, ki je že prispel v Moskvo.

Oslo, 17. sept. Telesni zlom finskega min. predsednika v Moskvi je zbudil v norveški javnosti in tisku močno pozornost. Listi ga spravljajo v zvezo s težkimi pogoji, ki jih v Moskvi diktirajo Finski, in opozarjajo na bojazen, s katero sprejemajo na Finskem bolezen vodje svoje delegacije. »Nationen« podčrtuje dejstvo, da se finsko-sovjetska pogajanja sploh še niso pričela in da o pogajanjih ne more biti govora, ker gre le za sprejem diktata.

Turčija v zavezniškem križnem ognju

Stockholm, 18. sept. »Svenska Dagbladet« in »Stockholms Tidningen« prinašata vest ameriške agencije »Associated Press« iz Londona, ki pravi, da govore v londonskih diplomatskih krogih, da namerava Sovjetska zveza zahtevati od Turčije, da demilitarizira strateško važne Dardanele in odpre vodno pot za vse zavezniške ladje. Menijo, da bo postavila to zahtevo, čim bo sovjetska vojska »očistila« Balkan.

15. september je minil

Beograd, 17. sept. Neomajno bojno odločenost srbskih oboroženih oddelkov in vsega srbskega naroda proti komunističnim tolpam Tita-Broza ugotavlja min. predsednik generalni polkovnik Nedič v listu »Novo vreme«. Pri tem pravi, da je Broz ultimativno pozval vse srbske oddelke, naj se do 15. septembra podrede njegovemu poveljstvu, »toda 15. september je minil in nihče ni nad to neumnostjo zmajal niti z glavo«, ugotavlja Nedič. Tito in njegovi zavezniki v Moskvi, Londonu in Washingtonu so pričeli ofenzivo proti Srbiji, da bi jo še letos jeseni pripravili do padca, toda Srbi branijo svojo sveto zemljo pred antikristom in se ne pustijo strahovati od nikogar. »Vaša septembrska ofenziva se bo izjalovila,« končuje Nedič v pozivu komunistom, »kakor ves vaš krik in vik ni mogel nikogar vneti v preteklih treh letih in pol. Srbski narod noče komunističnega raja. Srbski narod je enoten in se bori proti temu nestvoru z občudovanja vredno odporno silo.«

Sestanek madžarskega parlamenta

Budimpešta, 18. sept. Poslanska zbornica je sklicana za četrtek 21. septembra ob 5. popoldne. Min. predsednik Lakatoš bo podal poročilo o položaju in kratko obravnaval vladne naloge. Tudi zgornja zbornica je bila sklicana za v četrtek ob 6. popoldne. Na dnevnem redu je sprejem pisma državnega upravitelja in predstavitev nove vlade.

Nov slovaški poslanik v Berlinu

Bratislava, 18. sept. Predsednik dr. Tiso je imenoval dosedanjega slovaškega poslanika v Sofiji dr. Bogdana Galvaneka za izrednega poslanika in pooblaščenega ministra v Berlinu. Dosedanji slovaški poslanik v Berlinu, Čermak, je moral iz zdravstvenih razlogov zapustiti svoje mesto.

Razgovori v Quebecu končani

Stockholm, 18. sept. Razgovori Churchilla in Roosevelta v Quebeču so končani. Pomembno kratka izjava o teh razgovorih pravi, da sta imela predsednik Zedinjenih držav in britanski min. predsednik s šefi štabov več posvetov, na katerih so obravnavali vse probleme vojne proti Nemčiji in Japonski. Najtežji problem na tej konferenci je bila naloga najti prostor in možnost za najboljšo razvrstitev onih sil, ki jih žele vsi prizadeti narodi uporabiti proti japonskemu sovražniku.

„Rumunija ne zasluži nobene milosti“

Ženeva, 17. sept. Še vedno se dobe v Anglji listi, ki z zadovoljstvom pišejo o trdih in nečastnih pogojih, ki jih je Rusija naložila Rumuniji ter izražajo na ta način, da v Angliji popolnoma odobravajo vse, kar koli počenja Moskva v Evropi. »Mirovni pogoji za Rumunijo so strogi, a ne maščevalni«, pravi »News Chronicle«, ki daje rumunskemu narodu še posebno brco, ko mu očita, da je zaigral svoj dober glas kot dober prijatelj in da ne zasluži nobenega usmiljenja. »News Chronicle« spominja na cinično Churchillovo izjavo, da si mora Rumunija zaslužiti prehod s tem, da se bo naprej borila ob zavezniški strani. List trdi, da je Sovjetska zveza zaradi Rumunije trpela ter da je sedaj pravično, če škodo zopet popravi. V kolikor bodo morali Rumuni delati za Sovjetsko zvezo namestu zase, se morajo pač sprijazniti z znižanjem svojega življenjskega standarda. To morajo smatrati za ceno svojega napačnega političnega in strateškega računanja.

Tudi »Observer« objavlja članek o Rumuniji, ki je poln nizkotnih pripomb in ki označuje Rumunijo kot »kronično žarišče nemirov«. Dopisnik španskega lista »La Vanguardia Espanola« trdi, da so maršala Antonesca prepeljali v Sovjetsko zvezo, dočim so ostale člane vlade zaprli in jim zaplenili vse njihovo premoženje. Poleg tega so boljševiki zaplenili vse radijske sprejemnike v Rumuniji.

Ženeva, 17. sept. »Associated Press« javlja iz Ankare, da pravi neka poluradna turška vest, da so uvedli v Rumuniji vojaško cenzuro — najbrž sovjetsko. Od 8. septembra ni prispelo v Ankaro razen diplomatskih nešifriranih brzojavk nikako sporočilo več iz Bukarešte. Že pred podpisom mirovnih pogojev so iz Bukarešte vrnili šifrirane brzojavke in zahtevali nešifrirano besedilo.

Stockholm, 18. sept. V komentarju o rumunskih mirovnih pogojih piše washingtonski dopisnik »Associated Pressa«, da bodo v teh pogojih določene reparacije služile »za zgled plačilom, ki jih bodo morale doprinesti druge države«. 300 milijonov dolarjev označujejo v Washingtonu kot »zmerno vsoto«. Mirovni pogoji za Bolgarijo bodo mnogo hujši.

Pripravite oblačilne predmete!

Jutri, v sredo, bodo začeli nabiralci in nabiralke Socialne pomoči pobirati po stanovanjih obleko in obutev, katero so dobrosrčni Ljubljančani namenili za oblačilno zbirko Socialne pomoči.

Pripravite do takrat obljubljene predmete! Če pri tem najdete še kaj, kar lahko utrpite, dodajte še to!

Da se preprečijo morebitne zlorabe, se bodo nabiralci in nabiralke povsod izkazali z izkaznicami Socialne pomoči, opremljenimi z žigom in podpisom predsednika dr. Velikonje.

Kdor bi imel kake želje glede časa, kdaj naj se nabiralci zglasijo pri njem, naj to javi glavni pisarni Socialne pomoči, Gosposvetska 2, telefon 39-01.

Gospodarstvo

Lahke kovine izpodrivajo jeklo

V sedanji vojni se je potrošnja lahkih kovin (aluminija, magnezija in njunih zlitin) v izrednem obsegu povečala, zlasti v zvezi z uporabo teh kovin pri gradnji letal. Zato so bile tudi tvornice za proizvodnjo aluminija povsod v svetu v izrednem obsegu razširjene. Lahke kovine so pričele spodrivati železo in jeklo tudi na drugih področjih. Zato je razumljiva bojazen železarske industrije zlasti v Ameriki glede konkurence po vojni, ko bo odpadla sedanja ogromna potrošnja jekla za oboroževalne namene in ko bo industrija lahkih kovin poiskala nova potrošna področja.

Ameriška jeklarska industrija se tolaži s tem, da je sedanja potrošnja lahkih kovin v primeri s potrošnjo jekla še zelo majhna in znaša komaj 2% potrošnje jekla. Produkcijska kapaciteta ameriške industrije lahkih kovin znaša na leto 1.8 milijona ton (1.5 milijona ton aluminija in 0.3 milijona ton magnezija); na drugi strani pa znaša proizvodnja jekla 90 milijonov ton. Gornji račun pa je zmoten, ker zanemarja bistveno okolnost, da je specifična teža aluminija in magnezija neprimerno manjša kakor specifična teža železa odnosno jekla. Če naj se na primer železna palica nadomesti s palico iz aluminija, tedaj se moramo zavedati, da tehta 1 meter železne palice prav toliko kakor 2.77 m enako debele aluminijaste palice ali 4.17 m palice iz magnezija y isti debelini. Če vzamemo v primerjavo prostornino, tedaj vidimo, da stoji na eni strani proizvodnja aluminija in magnezija v obsegu 659.000 kub m nasproti proizvodnji jekla v višini 10.7 milijona kub. metrov. Proizvodnja lahkih kovin je torej v Zedinjenih državah dosegla že 6.17% proizvodnje jekla.

Seveda tudi to razmerje še vedno ni nevarno za jeklarsko industrijo, če ne bi obstojale še druge okolnosti v korist aluminija in magnezija. Ameriška jeklarska industrija izkorišča danes vso razpoložljivo kapaciteto. Po končani vojni bo proizvodnja neprimerno manjša, kakor je danes. Uporaba lahkih kovin pa se bo po vojni verjetno še razširila. Ameriška industrija lahkih kovin že danes misli na to, da s svojo politiko cen pripravlja teren za povojno dobo. Zato so tvornice v teku vojne znižale cene aluminiju od 20 na 15 centov za libro in ni izključeno, da bo nadaljnja racionalizacija proizvodnje omogočila še novo znižanje cene. Tehniki napovedujejo veliko bodočnost lahkim kovinam iz katerih bodo izdelovali predvsem pločevino za konserve. Še v večji meri bodo uporabljali lahke kovine v avtomobilski industriji, pri gradnji železniških vagonov in v elektrotehnični stroki, in to predvsem zaradi občutnega prihranka na teži. Pri gradnji avtomobilov bodo uporabljali aluminij odnosno njegove zlitine tudi za osi in druge pogonske dele, kar bo omogočilo, da se bo teža vozil zmanjšala za približno 30%. Celo za tovorne avtomobile hočejo uporabljati osi iz aluminijeve zlitine. Železniški vagoni iz aluminija, ki so bili zgrajeni za poskušnjo, so se prav dobro obnesli.

Gospodarske vesti

= **Racionalizacija v nemški čevljarski industriji.** Z zmanjšanjem števila posameznih vrst čevljev, s poenostavitvijo izdelka in z dalekosežno racionalizacijo proizvajalnega postopka je uspelo znatno povečati proizvajalno sposobnost nemških tvornic čevljev. Kakor poročajo iz Berlina, je neki tvornici čevljev v Nemčiji uspelo s takimi ukrepi povečati produkcijsko kapaciteto za 400%. V istem delovnem procesu, v katerem so prej izdelali 3 pare čevljev, izdelajo sedaj 15 parov.

= **Nemške gospodinje dobe milo za oddane kosti.** Nemški listi opozarjajo vse gospodinje, naj vestno shranjujejo kosti, ki jih naj nato oddajo zbiralnicam. K akciji je pritegnjena predvsem šolska mladina. Za vsak kilogram oddanih kosti se dobi po 1 odrezek za milo, za 5 takih odrezkov pa se lahko kupi 1 komad polnomastnega mila.

= **Sejmarji bodo v Nemčiji nadalje obratovali.** Kakor smo že poročali, bodo v okviru ukrepov za popolno mobilizacijo delovnih sil ukinili obratovanje sejmarski obrati, ki so namenjeni zgolj razvedrilu (vrtiljaki, streliščni obrati, gugalnice itd.) Osebje, ki je bilo doslej zaposleno v teh obratih, bo na razpolago oboroževalni industriji. Kakor naknadno poročajo se ta ukrep ne nanaša na ambulantne trgovinske obrate, ki bodo nadalje lahko obiskovali redne sejme, proščenja itd. Poslovanje takih sejmarjev se smatra, da je potrebno za oskrbo prebivalstva.

= **Pred petnajstimi leti je pričela v Nemčiji obratovati prva kratkovalna radijska postaja.** V Zeesenu pri Königswusterhausenu je v avgustu 1929 pričela za poskušnjo obratovati prva nemška kratkovalna radijska oddajna postaja, ki je nekaj tednov pozneje pričela z rednimi oddajami programa. Prvotno je bila postaja namenjena predvsem oddaji poročil, kmalu pa je postala važen faktor pri ustvaritvi stalne zveze z Nemci v prekomorskih deželah. Zato so pričeli graditi nadaljne kratkovalne oddajne postaje. V času olimpijade (leta 1936) je obratovalo v Zeesenu že osem velikih kratkovalnih oddajnih postaj z usmerjevalci za vse dele sveta. Razvoj kratkovalnih oddaj se je v vojni še tehnično in organizatorično izpopolnil, kar nam najbolj priča dejstvo, da se danes vrše oddaje podnevi in ponoči na 46 kratkih valovih in v 40 jezikih. Te oddaje so namenjene zgolj prekomorskim državam, kajti za evropske države se vrše oddaje preko normalnih postaj na srednjih valovih.

= **Madžarski sistem oddaje kmetijskih oddelkov se je dobro obnesel.** Lani je Madžarska prvikrat uvedla oddajo kmetijskih pridelkov na podlagi takozvanih pšeničnih enot. Po tem sistemu se pri oddaji vsak pridelek preračuna po določenem ključu v pšenične enote in ima kmetovalec, seveda le v določenih mejah možnost, da sam razvrsti svoje presežke na posamezne pridelke. Doseči pa mora predpisano število oddanih pšeničnih enot. Madžarski zavod za proučevanje gospodarstva je sedaj podal poročilo o oddaji kmetijskih pridelkov v preteklem gospodarskem letu. To poročilo kaže, da se je novi sistem oddaje prav dobro obnesel in je bila oddaja večja, kakor je bilo predvideno. Krušnega žita so kmetje oddali za 57% več, maščob pa za 11% več. K uspehu je pripomoglo tudi povišanje odkupnih cen. V letošnjem letu pa se cene ne bodo znova povišale. Zaradi višjih cen so se lani denarni dohodki kmetovalcev zvišali za 70%. Če se pa upošteva tudi zvišanje cen za blago, ki ga kmet kupuje, tedaj so se realni dohodki madžarskega kmeta povečali za 15%. Premije za oddajo pridelkov preko določenih količin bodo letos še povečane in bodo kmetovalci dobili za te več oddane pridelke posebne nakaznice na obutev ali tekstilno blago. Zato pričakujejo, da bo tudi letos oddaja pridelkov znatna.

= **Omejitve v telefonskem prometu na Madžarskem.** Madžarski trgovinski minister je izdal naredbo o omejitvah v poštnem, telefonskem in telegrafskem prometu. Med drugim je prepovedano pošiljanje razglednic. V pisemskem, telefonskem in telegrafskem prometu so dopuščeni le naslednji jeziki: madžarski, nemški, rumunski, slovaški, rusinski in srbski jezik. Prepovedano je oddajanje šifriranih brzojavk.

Koncert radijskega orkestra

V ponedeljek 25. t. m. bo v veliki unionski dvorani I. simfonični koncert radijske postaje. Spored bo obsegal po eno izmed znamenitih del Beethovna, Borodina, Wagnerja, Dvořaka in Griega. Na sporedu je tudi Lajovčeva lirična simfonična pesnitev. Koncert bo izvajal pomnoženi radijski orkester pod vodstvom dirigenta Draga M. Šijanca.

Pričetek koncerta točno ob 19, vstopnice s sporedi so od jutri, v sredo 20. t. m. na razpolago po običajnih koncertnih cenah v knjigarni »Glasbene Matice«.

Letna skupščina oddelka industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze

V nedeljo 3. septembra je bila v dvorani Pokrajinske delavske zveze letna skupščina oddelka industrijskih delojemalcev, na kateri je bilo po delegatih zastopanih 3828 izmed 4123 članov; kolikor jih je štel oddelek na dan 1. julija 1944.

Iz podanih poročil posnemamo, da je število članstva oddelka od 1. jan. 1943 porastlo od 2755 na 4123, torej za 1368 ali za 50%. Članstvo oddelka je razdeljeno na 12 že ustanovljenih sindikatov s 30 strokovnimi skupinami, ustanovitev 3 sindikatov pa je še v pripravi.

Oddelek je sklenil v preteklem letu 7 povsem novih kolektivnih pogodb, 3 že obstoječe pogodbe pa je odpovedal in namestu njih dosegel za delavce ugodnejše pogoje.

V l. 1944 je bilo sklenjenih 25 dodatkov o zvišanju plač po naredbi vrhovnega komisarja za Jadransko operacijsko ozemlje. Podpisanih je bilo 9 novih pogodb za naslednje stroke in podjetja: Splošna maloželezniška družba, Luščilnica riža, industrija perila, obdelava lesa, predelava plutovine, razne kemične stroke ter svečarne in topilnice loja, kartonaška stroka, pečarska in keramična stroka, fotografska stroka. Na novo predelana in izpopolnjena je bila pogodba za Združene papirnice v Vevčah. Enako je že dogovorjeno besedilo kolektivne pogodbe za Kranjske deželne elektrarne, kjer bo treba le še določiti plače.

Večina mezdnih gibanj je bila zaključena že v neposrednih pogajanjih z Zvezo delodajalcev, le v šestih primerih je spor prišel pred razsodišče.

Skupščina je po odobritvi poročil o izvršenem delu razpravljala o smernicah za bodoče udejstvovanje odelka in sindikatov. Predvsem je bila poudarjena potreba ohranitve pridobljenih ugodnosti, zagotovljenih z zakoni, oblastvenimi odredbami in kolektivnimi ali individualnimi pogodbami. Prepreči naj se vsako poslabšanje delovnih pogojev, doseže pa naj izpopolnitev zaščitnih in zavarovalnih predpisov v skladu z novimi potrebami. Delavstvo je posebej zainteresirano pri pravilni ureditvi prejemkov ter socialnih dajatev, ki predvsem ne ustrezajo sedanjim razmeram.

Važen je poudarek, s katerim je delavstvo pozdravilo sedanjo organizacijsko povezanost ne glede na politično opredelitev in izrazilo željo, da bi tudi v bodoče obveljala enaka, ozir. podobna ureditev. S tem se je industrijski delavec odzval pozivu za enoten nastop vsega slovenskega naroda pri varovanju osnovnih življenjskih pogojev ter upravičeno pričakuje, da bo ta njegova želja tudi upoštevana.

Z odobravanjem je bilo naglašeno, da sedanji delavski organizatorji ne odklanjajo odgovornosti za izvršeno delo, ki je bilo nujno in koristno, da pa so pripravljeni kadar koli prepustiti svoja mesta primernejšim osebam v skladu s splošnimi narodnimi koristmi in razpoloženjem delavstva.

†

Po dolgotrajni mučni bolezni je preminula naša nadvse ljubljena, predobra hčerka, oziroma sestra

Nina Golja

bivša uradnica KID na Jesenicah

Pogreb bo v torek 19. t. m. ob ½3. uri z žal. kapele sv. Andreja, k Sv. Križu.

Ljubljana, 16. septembra 1944.

ŽALUJOČA RODBINA GOLJA iz Tolmina in sorodstvo

Kronika

* **Nezaslišano kršitev mednarodnega prava** so si dovolili Angleži v Belgiji. Monakovska izdaja lista »Völkischer Beobachter« poroča iz Lisbone, da so Angleži v Anversi zaprli nemške ujetnike v živalskem vrtu v kletke za leve, tigre in pantre. Na ta način so bili vojni ujetniki izpostavljeni zasramovanju cestne sodrge. Nemški listi v tej zvezi zripominjajo, da je Führer z ujetniki sovražnih držav ravnal zelo velikodušno. Mnogim je podaril svobodo, oficirje pa je celo izpustil proti častni besedi, da se ne bodo več udeleževali borbe proti Nemčiji. Zanimivo je, da je bila med občinstvom, ki je gledalo prizor v anverškem zoološkem vrtu, cela vrsta dopisnikov ameriških in angleških listov, med drugim več korespondentov londonskih »Times«.

* **Žalosten konec pariškega gozda.** Švedski listi poročajo, da so začeli v Parizu izsekavati Bois de Boulogne. Drevje sekajo zaradi pomanjkanja kuriva, kajti tudi na vrata Parižanov trka zimski hlad. Drva, ki jih bodo dobili z izsekavanjem tega gozda, bodo zaenkrat dali na razpolago pariškim pekom, ki nimajo ob čem peči kruh za pariško prebivalstvo.

Iz Ljubljane

u— **Sv. maša za pokojnim slovenskim zdravnikom dr. Janezom Wödingerjem,** ki je umrl v Zagrebu, bo brana v torek, dne 19. t. m. ob 7.30 pri oltarju Marije Pomagaj v frančiškanski cerkvi. Prijatelji in znanci, z udeležbo počastimo njegov spomin!

u— **Opozorilo staršem.** Na razna šolska vodstva in ravnateljstva prihajajo iz občinstva številne pritožbe, da se učenci, posebno v predmestjih, zelo nelepo vedejo. Kriče in razgrajajo po ulicah in so neuljudni posebno nasproti starim ljudem. Opozarjamo starše da veljajo pravila o vedenju učencev tudi v počitnicah. Starši so dolžni, da pazijo na svoje otroke, ki bodo za šolskim vodstvom in ravnateljstvom javljene pregreške ob začetku šolskega leta kaznovani.

u— **Darila.** Namesto venca pok. Milanu Železniku daruje 250 lir za Dom slepih g. Franjo Aleš. — G. Ivan Gorenjc je plačal za poravnavo z dent. Bevc Joškom 200 lir za Socialno pomoč.

u— **Spravljajmo sadje v presledkih,** torej tako, da ne oberemo vsega sadja z drevesa naenkrat. Vsi plodovi, ki se trdno držijo ob drevesu, še niso dovolj zreli. Zato oberemo z drevesa le del sadja, ki je lepo razvit in zrel ter se da lahko utrgati. Jabolko malo privzdignemo in zasučemo na stran. Če se plod lahko utrga s pecljem vred, je znamenje, da je zrel. Hruško primemo, na peceli postavimo kazalec in plod zasučemo navzgor. Če je plod zrel, se rad utrga s pecljem vred. Spravljanje v presledkih prinaša lepe uspehe, pravijo »Kmetijske Novice«. Plodovi, ki smo jih pustili po bratvi na drevesu, dobé tedaj vse preostale sokove in se tem popolneje razvijejo.

u— **Krompirjeva klet** mora biti jeseni tako pripravljena, da krompir v njej ne gnije in ne poganja. To dosežemo, pravi inž. Simonič v »Kmetijskih novicah«, če je klet, suha, čista, zračna in hladna. Predvsem jo je treba očistiti, spraviti iz nje vse ostanke krompirja in smeti, nato pa stene prebeliti z apnenim beležem. Ako nam je mogoče, jo še zažveplamo, da tako temeljito preženemo vse bolezenske kali. Gnitje krompirja in zlasti premočno odganjanje najbolj preprečimo, če ohranimo klet hladno in če skrbimo za nizko toplino tudi v samem kupu krompirja. Zato jeseni odpirajmo klet v hladnih nočeh, ko vleče mrzel veter, podnevi in v toplih južnih nočeh pa jo zapirajmo. V toplem južnem vremenu morajo biti okna vedno zaprta, da ne prihaja vlaga v klet. Toplino znižamo na 3 do 6 stopinj, čez 8 stopinj Celzija pa nikoli ne sme biti. Ker se krompir zaradi lastnega dihanja segreva tudi v kupu, skrbimo, da prihaja vanj od vseh strani hladen zrak. Zato krompirja ne smemo naložiti kar na tla, ampak ga damo na pôd, ki je položen za kakih 10 cm nad zemljo in sestavljen iz letev ali krajnikov, tako da so vmes dosti široke špranje. Prav tako postavimo opaž za nekaj centimetrov proč od sten. Na tako napravljenem pôdu smemo naložiti krompir 80 cm do 1 m visoko. Če ga pa hočemo naložiti še više, moramo napraviti v kupu navpičen, iz letev sestavljen dušnik. V tako pripravljeni kleti se bo krompir ohranil zdrav, se bo malo izsušil, ne bo gnil in ne bo odganjal dolgih kali.

u— **Učite se strojepisja!** Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji — dnevni in večerni — pričenjajo 19. in 20. septembra. — Lahka desetprstna metoda. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. — Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. Informacije, prospekti: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska cesta 15.**

Ob grobu Romana Jelena

Po kratkem bolehanju je umrl v bolnišnici g. Roman Jelen, sanitetni narednik vodnik v pok. Star je bil šele 58 let in drugače zdrav in čvrst, samo nenadna obolelost v pljučih ga je prisilila, da je poiskal pomoči v bolnišnici, kjer je kljub najskrbnejši negi nastopila smrt. Po rodu je bil Tržačan, kjer si je tudi izbral leta 1912 svojo srčno ljubljeno zakonsko družico Neti Goropajzovo. V srečnem zakonu sta se mu rodili dve hčerki, gospa Silva por. Deleja in gospa Bruna por. Volkarjeva, ki je uradnica uprave »Jutra«. Pred šestimi leti mu je smrt ugrabila soprogo in ob njeni strani bo zdaj tudi on našel večni počitek.

Novica o njegovi smrti je zbudila res iskreno obžalovanje med številnimi znanci, saj je bil g. Roman Jelen splošno znan iz vojaške bolnišnice, kjer je bil dolga leta desna roka vodilnemu zdravniku in je neštetim pomagal, zanj pa žal ni bilo pomoči, ko je prišlo poslednje povelje. Po svoji vedrini je bil v vsaki družbi priljubljen, prav posebno ga je odlikoval lep značaj. V torek, 19. t. m., ob 16. uri bo poromal iz kapelice sv. Jakoba na Žalah k Sv. Križu. Časti vreden spomin je zapustil za seboj, z njegovima hčerkama pa sočustvujejo vsi, ki so pokojnika spoštovali.

ETERIČNA OLJA ORANŽE,
citrone, bergamatovec. Aromatično sadno testo za pijače in sladolede. Koncentriran izvleček tamarinda. Sladki koren. — Originalni proizvodi.
SANNELLA & RISTUCCIA,
Via Priv. L. Martini, 8 — MILANO - Affori
Tel. 691058.

Z Gorenjskega

Voditeljice koroškega ženstva na Gorenjskem. Pred kratkim se je mudila tri dni v gorenjskih krajih voditeljica koroškega ženstva Greta Mitterwallnerjeva, ki je obiskala večje število obratov. Posebno se je zanimala za razmere v Kranju in Radovljici, kjer je sklicala ženstvo na sestanek. Priznanje je izrekla v prvi vrsti poštnemu uradu v Kranju, kjer se je prepričala o izvrstni organizaciji tovariškega dela v smislu totalne vojne. Nato je pohvalila tudi žene in dekleta, zaposlene pri okrožnem uradu za delo v Kranju. Razložila jim je pomen sedanje vojne, v kateri hočejo židje z vsemi silami zlesti zopet na površje. Na sestanku v Radovljici je voditeljica koroškega ženstva zahtevala od prebivalstva, da se brez zadržka priključi ukrepom o totalni vojni.

Koroški bojevniki bodo 1. oktobra v Št. Jakobu v Rožu počastili spomin svojega nekdanjega poveljnika v Podroščici generala planinskih čet Egelseerja.

Umrl je 33 letni uradnik Hugo Jakeš. Pokopali so ga dne 23. septembra v Celovcu.

Poklicno šolo v Celovcu so odprli 15. septembra popoldne. V tej šoli dobe strokovni pouk vajenci in vajenke, katerim je ob začetku šolskega leta pojasnil namene strokovne vzgoje okrožni upravnik za vzgojo mladine Markun.

S Štajerskega

Župani in krajevni voditelji so imeli dne 13. septembra sestanek v Celju, kamor jih je poklical deželni svetnik Dorfmeister. Najprej je govornik orisal politični in vojaški položaj, potem se je dotaknil vseh perečih vprašanj sedanjega časa, h katerim je zavzel svoje stališče. Ko je govornik končal izvajanja, so izpregovorili župani in skupinski voditelji, ki so prednašali svoje želje in predloge. Na koncu so vsi navzoči potrdili vero v Führerja in zmago ter se zaobljubili, da bodo vztrajali do konca na svojih odgovornih mestih v še tako težavnih razmerah.

Z železnim križcem II. razreda je bil odlikovan desetnik Peter Lešnik iz Jarenine pri Mariboru.

Spodnještajerske voditeljice mladine na Koroškem. 40 deklic in deklet iz celjskega okraja se je nedavno zbralo ob nekem jezeru na Koroškem, kjer je bil prijeten tečaj s programom za bodoče delo. Na tem tečaju je dekleta obiskala tudi voditeljica deklet na Koroškem Traute Lorinserjeva

Celjska dekleta na Štajerskem. Graški listi poročajo, da je prebila večja skupina celjskih deklet nekaj časa v štajerski deželi, ki jim v prejšnjih razmerah ni bila dostopna. Celjska dekleta, po številu 600 so se ob tej priliki lahko prepričale, da hrani tudi njih širša domovina mnogo lepot v okolici Lienza, Brucka in Oberwarta. Posebno je mlade Celjanke zadivil Dachstein, kateremu se niso mogle dovolj načuditi.

Tudi na Štajerskem je stopila v veljavo odredba o samopostrežbi gostov v kavarnah. Vsak gost dobi zaželjeno pijačo pri kuhinjskem okencu, plača, in prav tako odda istotam posodje, ki ga odrabi. Tudi osebje kovarniških obratov je namreč odrinilo v službo pri oboroževalni industriji.

Plinske maske je treba preizkusiti, naprave s filtri pregledati ter zlasti paziti, če ne propuščajo. Zadevna pojasnila dajejo rajonski poverjeniki v vseh večjih krajih.

Letalska zaščita na deželi. Tudi na podeželju, pišejo nemški listi, je treba napeti vse sile za ureditev zaščite pred letalskimi napadi. Povsod je treba imeti na razpolago dovolj peska in vode za gašenje v primeru požara. Vsaka hiša in vsako gospodarsko poslopje morata biti zaradi tega previdena s potrebnimi količinami gasilskega materijala. Po možnosti naj se oskrbi vsaka kmetija z majhnim rezervoarjem za vodo, kamor naj napelje vodo iz najbližjega potoka.

Ormoške žene za vojaške ranjence. V Novem Celju je zdaj bolnišnica za vojake in ženstvo iz Ormoža, ki je vojakom v tem zavodu že ponovno izkazalo svojo uslužnost, je v zadnjem času na novo obiskalo vojaški lazaret ter nabralo za ranjence 300 kg peciva, 216 kg sadja, 600 jajc, 164 kg mezge, 540 cigaret itd. Ranjenci so bili te pozornosti izredno veseli ter so sporočili po ženski odposlanki Heissovi najlepšo zahvalo in pozdrave.

Iz Trsta

Svečan pogreb. V soboto 16. t. m. je bilo v Trstu svečano pokopanih 5 legionarjev železniške milice, podbrigadir Anton Sidotti, Jerolan Abriani, Alojz Napolitanio, Anton Manea in Vincenc Romeo, ki so te dni padli kot žrtev zahrbtnega terorističnega atentata. Za krstami so stopali med drugim vrhovni poveljnik železniške milice ter zastopniki tržaškega prefekta in župana.

Iz tržaškega glasbenega življenja. Za torek 19. septembra je napovedan simfonični koncert, ki ga vodi dirigent Alojz Toffolo. Sodeluje pianistka Lavra Ferlan. Pričetek ob 18.30. Na sporedu so skladbe Haydna, Francka, Brahmsa in Wagnerja.

Himen. Te dni so se poročili v Trstu delavec Ivan Vatovec in bolničarka Ema Ipavic, uradnik Karel Škrinjar in učiteljica Ivanka Kobal, električar Tilh Silič in gospodinja Avrelija Paiudo, brivec Gvido Kakovič in bolničarka Natalija Regente, mizar Gverin Kakovič in gospodinja Natalija Hvala, zidar Karel Šušmelj in bolničarka Alojzija Sahar, uradnik Pulvi Trevisini in frizerka Edina Štefe, mehanik Alojz Lazar in gospodinja Adelma Sitar, nameščenec Artur Volčič in gospodinja Antonija Čibej, šofer Miroslav Brus in tipografka Ana Priore, zasebnik Viktor Krečič in bolničarka Marta Mičus, pomorski natakar Albin Dornik in šivilja Erna Baltavž, industrijski izvednec Miroslav Karis in gospodinja Marija Rubino, železničar Bruno Godnik in dnevničarka Marija Marsič.

Smrtna kosa. Te dni so umrli v Trstu 78letna Antonija Rebula, 60letni Uldrik Zandanel, 44letni Ivan Župičič, 68letna Ivanka Pregarc vd. Brana, 18letna Alba Švara, 60letna Terezija Kaloper-Ukmar, 33letni Jožef Ukmar in 67letna Marija Repulus.

Ljudsko gibanje. Dne 14. in 15. septembra je bilo v Trstu 10 rojstev, 12 smrtnih primerov in 10 porok.

Pristaniški delavci se morajo javiti na določenih mestih za nujna dela.

Bodite previdni pri bančnih čekih! Te dni je povabil Tržačan dva prijatelja v neko tukajšnjo restavracijo, kjer je napravil ceho nad 100 lir. Plačilnemu natakarju je poravnal račun z dvema bančnima čekoma. Ko pa je doma preštel denar, je ugotovil, da mu manjka 1.800 lir. Verjetno je plačal 2 čeka po 1.000 lir, namesto po 100 lir. Tudi natakar je pri obračunavanju opazil pomoto, tako da je bil naslednjega dne račun poravnan v obojestransko zadovoljstvo. Občinstvu je priporočati previdnost pri izplačilih.

Prometna nesreča pri Devinu. Te dni se je primerila pri Devinu prometna nesreča. Avto, ki ga je vozil 46letni Anton Mikovilovič iz Pirana, je zavozil v neki avtokar. Pri tem je odnesel Mikovilovič več poškodb. Ponesrečenca so prepeljali v glavno tržaško bolnišnico.

Znorel je zavozil v množico. Ob koncu nedavnega letalskega alarma je skočil neki moški, čigar identiteta še ni ugotovljena, v bližini Goldonijevega trga na neki voz in pognal konja v množico, ki je prihajala iz zaklonišč. Ljudje so takoj spoznali, da gre za norca. Konje je poganjal v najrazličnejši smeri. Predno so varnostni organi skočili na voz in moža užugali, je obležalo pod vozom več ranjenih oseb. Med ranjenimi sta dve težko in 8 laže ranjenih. Vsi se zdravijo v tržaški glavni bolnišnici.

Tatovi v obratovalnici Delavske zadruge. Te dni so se utihotapili tatinski zlikovci v skladišče obratovalnice Delavske zadruge v Zoruttijevi ulici 18. Odnesli so večjo količino olja, sladkorja, mila, 6 buteljk vina, 26 buteljk marsale in 6 buteljk vermuta, razen tega 216 lir gotovine. Škodo cenijo na 10.000 lir. Tržaška policija raziskuje zadevo.

Iz Gorice

Iz Ajdovščine. »Goriški list« piše v štev. 39: »Tudi v našem prijaznem trgu smo od začetka z veseljem pozdravili »Goriški list.« Vedno ga radi čitamo in nestrpno čakamo nove številke, saj nam nudi to kar smo že leta pogrešali, namreč domačega glasila v topli materinščini. »Goriški list« nam v popolni meri zadošča, saj je lep in zanimiv nad vse pričakovanje. Zato naj bo, če tudi pozno, pozdravljen v naši sredi z željo mnogega uspeha tudi v nadalje. 1. septembra nas je zapustil č. novomašnik Ljubo Marc in šel v svojo prvo službo kot kaplan v Cerkno. Novo sv. mašo je z vso slovesnostjo obhajal 11. junija. Mladina in vsi farani so se zelo potrudili in okusno okrasili cerkev in slavoloke zunaj, naš požrtovalni pevski zbor se je tudi dobro odrezal z latinsko mašo in drugimi pesmimi. Bil je to za nas krasen dan, kljub slabemu vremenu, posebno ker že 56 let ni bilo pri nas take slovesnosti. Pred dobrim mesecem je dospela k nam mala kupina domobrancev, ki so se tukaj ustanovili. Zelo nas veseli, da se njih število množi. Prav veseli smo teh vrlih stražarjev, na katere je narod ponosen.«

Borba proti goriškim črnoborzijancem se nadaljuje. Državni komisar za pobijanje črne borze poroča: Deželni prehranjevalni urad v Gorici je nakazal Milanu Angelu, Ivanu Bigotu in Antonu Maselliju posebno količino sladkorja za izdelovanje malinovca. Omenjeni se pa niso držali zadevnih navodil o razdelitvi blaga, temveč so potom posredovalcev spravili sladkor na črno borzo, kjer so ga prodajali po pretirani ceni. S tem so občutno prizadeli vojno gospodarstvo zaradi osebne koristi. Njihove nakane pa so bile pravočasno razkrite. Vsi trije so se morali zagovarjati zaradi zločina proti vojnemu gospodarstvu. Globa 140.000 lir jim bo dokazala, da ni v resnici dobra kupčija pri zalaganju črne borze. Preostali sladkor je bil zaplenjen in stavljen na razpolago po normalni ceni in točno urejeni razdelitvi goriškemu prebivalstvu.

Šolski pouk se je zopet začel dne 15. t. m. v Šturijah pri Ajdovščini kjer so pričeli s poukom že novembra 1943.

Na goriškem živilskem trgu. Stojnice v pokriti mestni tržnici niso tako obložene, kakor so bile spomladi in poleti. Težko je dobiti solato, pač pa je na razpolago korenje, peteršilj in druge zelenjave. Tudi paprike je dovolj. Včasih se pojavi kaj kislega zelja, ki je pa hitro raprodano. Kumarice je že teže dobiti, zlasti takšnih za vlaganje. Bučk ni več na trgu. Prav tako stročjegla fižola. Tudi sadja je zelo malo, prav tako grozdja, če tudi je dobro obrodilo.

Novi žrtvi razstreliva. V nekem gozdu pri Budanjah v Vipavski dolini sta pobirali ženici odpadlo vejevje. Pri tem je stopila ena od njih na razstrelivo, ki je eksplodiralo. Revica je bila pri priči mrtva. Njena spremljevalka ima težke rane na obeh nogah. Prepeljali so jo v goriško bolnišnico.

Najdba neznančevega trupla. V okolici Tarčenta so našli v nekem vrtu truplo moškega, starega okoli 40 let. Na truplu so sledovi številnih strelov in vbodljajev.

Nezgode. 59letni Andrej Rusijan iz Vrtojbe si je pri padcu zlomil desno nogo. — Petletni Jurij Veliček iz Tuniške ulice 11 se je pri padcu z zida potolkel po nosu in rokah. — 10letno Silvo Podberšič iz Vrtojbe je ranil izstrelek, ki je eksplodiral. — 59letna Marija Kocjan iz Podgore je padla po stopnicah in si zlomila levo nogo. — Ponesrečenci se zdravijo v goriški bolnišnici.

Ponesrečenci v mestu in okolici. Desnico si je poškodovala pri kopanju v Soči 15letna dijakinja Anastazija Fascone. — 55letni uradnik Nestor Cerosi iz ulice Gozzi št. 2, se je peljal na kolesu, pa se je hotel izogniti otroku, ki bi bil sicer povožen. Cerosi je potem padel s kolesa in si zlomil levo nogo. — 11letni dijak Mirko Okretič iz Kostanjevice na Krasu je našel razstrelivo, ki je eksplodiralo in ga ranilo po vsem telesu. — 52letna gospodinja Antonija Teko iz Dolge ulice št. 23 si je pri nesrečnem padcu zlomila levo nogo. — Po čelu se je potolkel pri padcu 14letni dijak Jurij Francisci, po levem kolenu pa 9letni učenec Maver Schillani z Verdijevega Korza 24. — 33letna Rozalija Gregorič iz Bukovice pri Vrtojbi je našla izstrelek, ki je eksplodiral. Gregorčičeva ima ranjeno oko. — 13letna Marija Bajec iz Dornberga je padla s poljskega voza in obležala s poškodbami na levi nogi. — 22letni Alojz Terčič s Kalvarije se je ponesrečil pri delu. Ima poškodbe na desnici. — Po stopnicah je padla 47letna gospodinja Angela Bruzitini iz Niške ulice 23. Zlomila si je levico. Ponesrečenci se zdravijo v goriški bolnišnici kamor so se zatekli tudi 13letni Angel Simčič iz Vodiijane v Brdih, ki ima rane radi eksplozije izstrelka, 38 letni Roman Nassdorfer iz Solkana, ki ga je doletela slična nesreča, in 30letni Franc Kerševan z Muttijevega Korza 81, ki ima poškodbe na levem stopalu.

Iz Srbije

Šolski zavodi v Beogradu so se večji del odprli že v prvi polovici septembra. Opravljeni so bili vpisi kakor tudi izpiti. Med drugimi pričenjata pouk glasbena akademija in srednja glasbena šola. Tudi sicer je »zimska sezona« že v polnem razmahu.

Takoj v zavetje! »Novo Vreme« beleži: Protiletalsko topništvo strelja tudi na posamezna letala. Ponovno je treba povedati, da so že mnogi izgubili življenje od delcev granat. Za časa alarma in streljanja topov ne sme biti nikče na ulici. Radovednost je že marsikdo plačal z življenjem.

Beležnica

KOLEDAR

Torek, 19. septembra: Januarij.

DANAŠNJE PREDSTAVE

Kino Matica: Proces Casilla.
Kino Sloga: Slučaj Deruga
Kino Union: V senci gora.
Kino Moste: Nesmrtni valček.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Dunajska cesta št. 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

ZATEMNITEV

je strogo obvezno od 20.00 do 6.00.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 23. septembra, ob 18: **Kozarec vode. Izven.**
Nedelja, 24. septembra, ob 17: **Matura.** Izven.

Vpisovanje abonentov za sezono 1944-45 je v veži dramskega gledališča vsak dan od 10 do 12 in od 15 do 17. Abonentom lanske sezone so njihovi sedeži rezervirani do petka, 22 t. m. do 17. Od ponedeljka, 25. do števši petka 29. t. m. pa se bo vršilo vpisovanje novih abonentov. Razpisanih je šest abonmajev, stalni red Sreda, red Četrtek in red Sobota ter gibljivi red A, red B in red C. Abonma red Prvi letos odpade in so lanskim abonentom tega reda rezervirani njihovi lanski sedeži do petka, dne 22. t. m. v abonmaju reda C, ki je letos na novo otvorjen.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje
RADIO LJUBLJANA

TOREK, 19. SEPTEMBRA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 7.45: Jutranji pozdrav. Vmes od 7.30—7.40: Poročila v slovenščini. 7.45—9.00: Prenos osrednjega nedeljskega sporeda: Jutranji koncert. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30 do 12.50: Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda. 12.45—14.00: »Koncert za razvedrilo« — Radijski orkester vodi D. M. Šijanec. 14.00—14.15: Poročila v nemščini. 14.15—15.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Od dveh do treh glasben meh. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—18.30: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Popoldansko kratkočasje. 18.30—18.45: »Zdravniška ura« — Dr. Marčič Edvard: V zemlji preži smrt. 19.00 do 19.30: Slov. ljudska oddaja. 19.30—19.45: Poročila v slovenščini. 19.45—20.00: Aktualno predavanje (prenos). 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.00: Dunaj pozdravlja Ljubljano. 21.00—22.00: Komorna glasba: „Ljubljanski godalni kvartet in čelist Čenda Šedlbauer (pri klavirju M. Lipovšek). 22.—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15—23.00: Plesni orkester vodi M. Vodopivec. 23.00—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

Kultura

Naš jezik

Dr. Rudolf Marn, Lovski doživljaji in spomini.
Ljubljana, 1944. Samozaložba. S. 186
(Jezikovna ocena)

Rad vzamem v roke delo, kjer najdem svojskih utrinkov iz prirode, rastlinske ali živalske. V tem oziru je pričujoči snopec 28 črtic dovolj prikupen in posrečen. Le tupatam se ti zazdi, da se prizori ponavljajo. Prijetno zveni rahla šegavost, čustveni plati ni kaj očitati, morda to, da meji na prečutljivost, sentimentalnost. Ugodno učinkuje, da se črtičar tako zvesto spominja pokojnih drugov, obeh Štepicev, Medena, i dr. Njegova vdanost gre daleč: saj malone slavi še njih senčno stran, na primer zakrknjeno samstvo treh Viktorjev, ko bi z družabnega vidika smel to stališče bogatih občanov kvečjemu opravičevati.

Izrazu se pozna, da je v strokovnem pogledu precej naslonjen na Lokarjev *Lovsko-ribiški slovar.* Tako je prav. Žal, da ni naslonjen tudi na Breznikovo slovnico in Koštialov *Brus.* »Slog je čist... jezikovno je vse lepo opiljeno«, pribija o knjigi F. Žar 12. 8. 1944. Da je ta sodba prenagljena ali predobrohotna, pokažejo naslednje vrstice.

Neredko čutiš, kako pisca duši korenito znanje druge deželne govorice. Na severu pravijo: es wird licht, zato naj še jug reče: postane svetlo (36). Besednjaki pa nudijo: dani se, svita se, svetli se, zori se, prizarja ip. Ausgiebig — izdaten (znaten, krepak, obilen, zajeten, tečen, uspešen, itd.). Ni nehal z občudovanjem (11, ni nehal občudovati). Prične z zalazom na srnjaka (48, 76, 77, 152, prične zalezovati s.). Rob neha (50, 101, 183, se neha, se konča). Obraz modro izgleda (52, 71, se zdi moder, je videti m.) Dobim vabilo od mojega svaka (54, svojega). Sledim mladičem (55, 56, mladiče, za mladiči). Preža odgovarja (63, 64, ustreza) Sonce tone za pred menoj ležečim hribom (67, s. t. za hribom pred menoj). Splazi se na v globel moleč bulvan (12, na balvan moleč v globel). Pri blizem opazovanju (68, blizkem, od blizu) V tokavi se je nahajal sneg (69, je ležal). K sreči (74, 91, 101, po sreči, na srečo). Imaš kaj za jesti (75, kaj jesti) Nas ni bilo za ugnati (140), 167, nas ni bilo ugnati). Karte igrati (kartati se, kvartati). V pogledu lova (76, 161, glede, zastran lova) Kontura (81, obris, očrt). Hrib leži (67, 81, stoji). Pesem doni na moji ušesi (87, 105, mi doni na uho) Guncvet (Hundsfott=cunnus canis, 89, mrha, mrcina, navihanec, itd.). Juho zpiti (die Suppe ausessen, auslöffeln, 90, posrebati; trpeti za neumnost, plantati utepa se mi) Strel oddati (92, 100, 153, ustreliti, opaliti, sprožiti). Strel pade (93, poči, jekne) Izstopim iz gozda (95, 132, stopim z g.). Po sebi umevno se jelenjad ne strelja na krmišču (101, seveda kajpada se...). Brez pardona (98, nemilo, neusmiljeno, brezobzirno). Poln mrak (100, mrak Saj če ni *popoln*, je somrak, pomrak) Kvišku dvigniti (103, dvigniti, vzdigniti). Intrigant (116, spletkar, kovarnik, lokavec). Postati znan (141, zasloveti, prosluti). Poročim dekle (122, vzamem jo, poročim se z njo, oženim se z).

Ob poti je odskočil kos srnjadi (135) Najprej mislíš na vražo o krvavem stegnu, ki za straši lo brez ostalih udov telesa tava po svetu, naposled pa spoznaš, da je pred teboj srnjak ali srna. — Videl sem 10 do 15 kosov srnjadi (79), ne v hotelski kuhinji, pač pa na obgozdju: žive srne in mladiče. Ker naš nimrod hoče poudariti različni spol, bi moral vzeti ločilni števnik: desetero, petnajstero srnjadi). — Slišati je bilo precej strelov, padel je pa le en kos srnjadi in en zajec (141). Trdovratno »kosanje« mi je potisnilo v roke Lokarjev besednjak in res, na s. 23 stoji: Kos pomen posamezno žival katere koli divjadi brez ozira na spol; pri nas zaznamenujejo s tem po nemškem vplivu v splošnem srne. — Zakaj neki naš učenjak iz Bele Krajine uvedel domačih izrazov, glava, rep, grlo, s katerimi se ugotavlja število živinčet? Nemara zato, ker je »kos« udomačen pri članih zelene bratovščine? Toda teh je v primeri z vsem narodom bore malo in gotovo so vsi dovolj nadarjeni, da si na novo zapomnijo izraz iz besedišča svojih dedov. Saj če je bil kdo hlapec 30 let, mar naj zato tak ostane do konca dni, čeprav nanese prilika, da se pomakne na boljši položaj?

Izražajmo se vsem odjemalcem umljivo. To geslo prodira v Nemčiji, kjer so letos prepovedali zapleteno kodrcijo pisarniškega sloga.

Šesterak je dobil strel šiber v nogo in na posledicah poginil (150, za posledicami, od tega, zato, za tem). Kapitalen osmerak (152, sijajen, imeniten: Lokar menuje kapitalne roge — lepe, 76). Držati stražo (155, stražiti, na straži biti, stati). Polagati mnogo na koga (156, upoštevati, ceniti, čislati, ozirati se na). Grom strela (158, gromska strela) Strelna razdalja 158, streljaj, domet) Poltema (160, somrak, pomrak). Koliko pride stati (164, stane) Kapriciram se (178, v glavo sem si vbil, zatrmil sem se, zatrmoglavil sem se, vztrajam pri). Robec je fuč (180, futsch iz it. fuggito, izgubljen, proč, po vodi splaval).

Po tujem vzorcu rabijo posamezniki mašila. Na pr.: lahko se sigurno zanesem na puško (sigurno=popolnoma, 52, je odveč) Bližal se je nevesti, ki ga je (tudi) upropastila (19, 85, 148, 156): ko se dost' navžiješ (ko se nauživeš, 166); ubese jo po bregu (doli) v dolino (140).

Kdor je premislil Sovretov spis »Šest resnic o tujkah«, razume zakaj se mlada sraka krasi z ukradenim perjem in se ustaljeni mož vrača k rodni grudi. Tak možak se ogne romanskim izposojenkam: štrapac (trud, težava, napor, težkoča, udrija, hudo, hudina itd.), siguren (zanesljiv, gotov, trden, varen, nezgrešljiv), konfin (mejnik, odrivač, obcestnik, odpestnik), iniciativa (podnet, pobuda, podžiganje, sprožitev) eksploatacija (izkoriščanje, izraba). Pregovor »est modus in rebus« bi se manj učenim smel pod črto tolmačiti: kar je preveč, je s kruhom in dobro (149).

Nekatere slovenske besede so rabljene včasih po zamejskem kalupu: v gotovih (nekih) loviščih iščem gotovo divjad (določene divjadi), drugič pa pravilno po domače: za gotov strel sem bil predaleč (zanesljiv). — Z bavarskim vrivkom -n srečujemo Gusteljna, enkrat pa Gustlja (34).

Pravopisnih dvojnic je na izbiro: prelezti (8) in zalesti (37), kazoč in kažoč (11, 148), žival(i)ca, višje, nižje, bližje, lažje (redko brez j), blagorja in blagra, vspeti (vzpeti) se, saj (30) in vsaj, krogljica (37) in krogla, vživati in uživati (39, zbul(j)iti, oberoč in obirajoč (68, 128, 133), otrpneli in otrpli ud (74, 75), majhna dolinica in grmiček, itd. Urša Plut je obilo zastopana: Tako si majhen, da se te iz praproti ne vidi (86), a tudi iz visoke praproti se še videl ni (165). Odraščen in odrasel, kjer in koder, skrit po smreki in — za smreko, godla in godlja, je in ga (5, zaimek), nesklonljiv pridevnik je zvarjen s samostalnikom: na Vinivrhu (123), drugič pa ne: proti Storeč vrhu (35). Krajevni leksikon 1937 piše: na Vinjem vrhu Tako treba sklanjati tudi pridevnik Storeč-Staretov.

Razkošno mnogoterost razodeva pojem »roditelji«: stariša sta šla (dvojina); zapusti starše (množ.); prepira se s starši, ki sta stroga (množina z dvojino); tudi po današnji šegi: s starši (85, 90, 145).

Pri dvojnicah omenim, da napačne močno prevladujejo.

Dokaj besed srečamo samo v pogrešni obliki. Nekatere navedem, a popravljene: z usti, pod bukvijo, čigar, z nikomer, iz Štajerske, moliti vse 4 od sebe, otmem, punca, podplutba (29, škatla, upokojiti, upoštevati, vdati, vplivati, vtakniti, vstati, po kitajsko grmaditi, nagatiti, tresoč se, daljnogledni križ ali k. na daljnogledu vrhnji, poganjek (poganek=mlad pogan, ajd), septembrski, avgustovski, rajni ali rajnki (podstava: raj), puščica, rogelj.

Zaimki ne zadovoljujejo bravca. Ni računal z mojo trmoglavostjo, ki je ni večje na svetu (10, od katere). Sedli so na lovske stolčke, ki ga je vsakdo imel (167) kakršnega). Zaimek »kdo« gre za osebe, »kaj« na stvari, »kateri« na izbiranje: Zalaz ali klic — komu bi dal prednost? (116, kateremu ali čemu). — Kdo je večji kot Bog? Tista luknja, skozi katero je Bog v nebesa šel (171, kaj je večje...).

Nikalni stavki so velika spotika. Kdaj osebkova beseda stopi v rodilnik, pove vsaka slovnica. Nikakor ne v takih primerih: Klical sem, a se ničesar ni pokazalo (29, 76, 87, 153, nič). Predmet mora pač v rodilnik: Niso mogli zgristi meso (139, mesa) Za zvezo »ne da bi« mora stati tožilnik: ne da bi čutil kako utrujenost (115). Za trdilnim izrazom bojazni rabimo dvoj sklad: Ustrašil sem se, da se *je* Jožetu kaj zgodilo (88); bal sem se, da *bi* ruševec *ne* odletel (71).

Es schenkte der Böhme des perlenden Weins — ta stih vsebuje delni rodilnik. Tak stoji tudi na s. 167: narezal sem si smrekovih vej. — **A. D.**

(Konec prihodnjič)

SPORT

Otvoritev turnirja z žogo za žoge

Prvo kolo je navrglo prve zmage Iztoku, Ljubljani in Hermesu

Ljubljana, 18. septembra

Za kolesarji in teniškimi igralci, ki so se v letošnji jesenski sezoni že pokazali na sportnih prostorih, razumljivo niso mogli zaostajati naši nogometaši, ki pa so vendarle morali precej dolgo iskati dobre priložnosti za privlačnost medsebojnih srečanj v zmerom istih sestavah in kombinacijah. To priložnost jim je nudila velikodušnost Mergenthalerjeve tovarne v Mostah, ki je na pobudo SK Ljubljane darovala 25 nogometnih žog za udeležence posebnega turnirja, na katerem bodo vsi — po zaslugah in uspehih — dobili nekaj komadov te dragocene nogometne potrebščine v teh časih. Poseben prireditveni odbor z gosp. Buljevičem na čelu je prevzel izvedbo tega turnirja, za katerega se je prijavilo 6 seniorskih in 7 juniorskih enajstoric, torej prav za prav vsa nogometna moštva, ki jih danes lahko naštejemo v Ljubljani.

Že prvi dan turnirja, na katerem so nastopila 4 mladinska in vseh 6 starejših moštev, je pokazal nekatere nerazveseljive strani tega tekmovanja, za katerih ureditev bo moral prireditveni odbor nastopiti z vso odločnostjo, ker bo sicer prireditev izgubila ono največjo privlačnost, ki bi pomagala izpolniti trenutno praznino na naših nogometnih igriščih. V mislih imamo predvsem red in disciplino glede nastopa posameznih enajstoric, ki sta bila prvo nedeljo z redkimi izjemami zelo malo v číslih. Najslabše spričevalo si je pri tem izstavilo moštvo Žabjaka, ki je prišlo na igrišče — in še to pot ne čisto kompletno — z zamudo 42 minut, kar ni imelo samo za posledico, da je od vsega začetka izgubilo svojo prvo tekmo v turnirju, temveč je ta zakasnitev vplivala tudi na pričetek ostalih tekem, tako da so morali sodniki strogo varčevati s časom, da so spravili to popoldne tri cele tekme pred mrakom pod streho. V bodoče bo treba v tem pogledu korenitega izboljšanja, ker bo sicer trpela sportna in tudi propagandna stran tekmovanja.

Drugo vprašanje, katero je sprožil včerajšnji nastop šestih glavnih udeležencev tega turnirja, je sodelovanje dveh moštev, ki po svojem osnovnem znanju nikakor ne spadata v to skupino in bosta — če se ne zgodi čudež — od nedelje do nedelje prihajali igrat samo zato, da bo njihov vsakokratni nasprotnik nabral čim večje število zgoditkov. Pri tem bo seveda neizbežno, da bodo razni kandidati za najboljša mesta skušali za vsako ceno doseči čim višjo razliko in si tako z njihovo pomočjo zasigurati najbogatejše darilo s turnirja. Gotovo je res, da so ti mali klubi prav tako ali še bolj potrebni nogometnih žog kakor ostali, toda gotovo bo prireditveni odbor lahko našel možnost, da bo iz razpoložljive zaloge za nagrade priskrbel tudi marljivim Vičanom in vztrajnim Žabjačanom nekaj teh potrebščin, toda za tekme v eni skupini s tako premočnimi nasprotniki kakor so ostali štirje kandidati, zaenkrat gotovo ne pridejo v poštev.

Včerajšnji spored je potekal bolj ali manj v znamenju »razmer«, ki smo jih omenili v prejšnjem odstavku. Kot prva dva sta nastopila

Iztok : Žabjak 10:1 (3:1)

(prijateljska)

Ker moštva Žabjaka do ure, ki je določena po pravilih, ni bilo na igrišče, je sodnik gosp. Pušenjak tekmo odpiskal, po skoraj četrturnem presledku pa sta se moštvi zbrali in dogovorili za odigranje prijateljske tekme, ki pa je morala biti zaradi naslednje tekme primerno skrajšana. Iztok, ki je nastopil s svojimi znanimi močmi iz nekdanjega moščanskega kluba, je bil ves čas popoln gospodar na terenu in je že do odmora krepko vodil, po odmoru pa je končni rezultat dvignil na dvoštevilčno številko. Žabjačani razen dobre volje in požrtvovalnosti niso mogli pokazati mnogo.

V drugi tekmi

Ljubljana — Vič 13:0 (5:0)

je bila slika o igri mačke z mišem še popolnejša. Belo-zeleni, ki so nastopili razen vratarja v enaki sestavi kakor smo jih gledali zadnjič pred nekako dvema mesecoma, niso zadeli v Vičanih, na resnega nasprotnika. Z lahkoto so se zmerom znova preigravali na njihovo polovico in po mili volji zabijali gole, vsega 13, ne da bi bili sploh kdaj resno ogroženi pred svojim svetiščem. Edini problem v tej igri je bil ta, kako se je bilo treba izogibati celih gruč nasprotnih igralcev, ki so se pač, kakor so vedeli in znali, otepali prehudega poraza. Igra torej s sportne strani ni mogla zadovoljiti, razen morda onih nekaj gledalcev, ki so uživali s štetjem izkupička do znane nesrečne številke. Tekmo je sodil g. Dolinar.

Tretje srečanje

Hermes - Mladika - Korotan komb. 4:1 (2:1)

je bilo prav za prav edino včerajšnjega popoldneva, ki je nudilo nekaj pravega nogometnega sporta, čeprav se je tudi tema dvema moštvoma poznalo, da že nekaj časa nista bila preveč pri žogi. V tem pogledu so imeli Hermežani vidno prednost in to jim je tudi pripomoglo do zmage, ki je visela precej dolgo v zraku. Značilno je, da so se kombinirani Mladikarji in Korotanci sprva s takim ognjem lotili dela, da so res tudi dosegli vodilni gol, potem pa so polagoma začeli prihajati do besede bolj rutinirani Šiškarji. Do odmora so izid izravnali in dvignili na 2:1, v drugi polovici igre pa sta se še obe krili izkazali tudi z dvema krasnima streloma in precej krepko potrdili prvo in vseskozi zasluženo zmago Hermesa na tem turnirju. Igra sama je bila vendarle bolj ali manj enolična, ker so se igralci preveč izgubljali v preganjanje usnja po sredini igrišča, medtem ko pred vrati niso znali ustvarjati, še manj pa izkoriščati dobre situacije. Tudi to tekmo je sodil g. Dolinar.

Na igrišču je bilo okrog 600 gledalcev, kar kaže, da je nekaj že privajenega nogometnega občinstvo opustilo obisk prve nedelje na tem turnirju, ker je slutilo, da včerajšnji nasprotniki že po razporeditvi ne bodo mogli nuditi dovolj užitka niti domačemu in na vsako žrtev pripravljenemu sportnemu gurmanu

V mladinskem turnirju sta bili dopoldne odigrani prvi dve tekmi po 2 × 30 minut, in sicer:

Ljubljana—Vič 0:0 in Mladika—Žabjak 7:0

Turnir se nadaljuje prihodnjo nedeljo; podrobni spored bo šele določen.

„Crawl" je že iz klasičnih časov

Človek se je že v davni preteklosti nekako naučil držati se nad vodo ali z drugimi besedami — plavati. Če je hotel priti kamor koli ali si naloviti divjačine, mu je bilo to znanje v časih, ko ni bilo nikjer mostov, neobhodno potrebno. In kolikokrat je bilo treba, da je plavanja vešči človek tudi pomagal sočloveku, če mu je grozila nevarnost, da bi utonil. Vse to se od pradavnih časov do dandanašnjih ni prav nič spremenilo, čeprav mnogo sodobnih ljudi, ki so bodisi preveč udobni ali pa pod vplivi pretirane civilizacije, misli, da je plavanje v modernih časih stvar mode in okusa, ne pa že davno priznana nujna potreba.

Marsikdo bo morda zamahnil z roko, češ kaj pa je meni treba znati plavati, če imam vodo — mrzlo ali toplo — doma v kopalnici, na lov ali potovanja v kraje brez mostov pa tako ne hodim nikoli. V resnici pa je to vprašanje le vredno tehtnega premisleka! Nihče izmed teh zadovoljnih sodobnikov, ki jim plavanja ni mar, najbrže še nikoli ni pomislil na statistike in strah vzbujajoče številčne podatke, koliko ljudi na svetu vsako leto, vsak mesec, vsak dan, da, vsako uro izgubi življenje prav v vodi in samo zaradi tega, ker ne zna vsaj za silo brcati po vodi in si prav nič pomagati, če jih slučaj vrže v njeno naročje. Iz pregledov, ki se nanašajo na Nemčijo, posnemamo na primer, da utone tamkaj vsako leto nič manj kakor 35.000 oseb in da je treba k temu strahotnemu številu prišteti še mnogo tisočev, ki so v istem času ušli smrti v vodi samo zaradi tega, ker so jih v zadnjem hipu potegnili iz njenega objema požrtvovalni rojaki, ki so se naučili še posebej umetnosti reševanja potapljajočih iz vode ali pa so brez tega toliko spretni in drzni plavalci, da so v kritičnih trenutkih tvegali življenje za bližnjika. Če bi takih dobrih plavalcev ne bilo na svetu, bi bilo seveda število žrtev vode še mnogo večje.

Kateri način plavanja pa je najstarejši, ki je vselej prijal človeku in je tudi najnaravnejši? To je način prostega plavanja ali »crawl«, kakor je znan s tujko po vsem svetu, ki se ga še dandanes poslužujejo vsi preprosti narodi sveta in so ga poznali že stari Grki in Egipčani, kakor se da ugotoviti po hieroglifih in slikah na mnogih izkopaninah, ki so ohranjene iz tiste dobe. Grki, ki veljajo glede telesne kulture kot vzorniki nas vseh, čeprav pri tem niti zdaleka niso zanemarjali izpopolnjevanja duhovnih vrlin mladega človeka, so imeli plavanje visoko v číslih in so gojili in urili to sposobnost zelo na splošno, saj je bila tudi uvrščena v spored vsakokratnih gimnastičnih nastopov, ki so bili pred vsem narodom razsodišča za najbolj vzgojene sinove. Tudi pri Germanih je ohranjenih mnogo zgodovinskih podatkov, po katerih je bilo plavanje znano pri njih že v srednjem veku, sodobnejši zagovorniki sporta in telesne vzgoje pa so že davno spoznali neprecenljive vrednosti tega načina krepitve telesa in duha in mu zato tudi prisodili primerno mesto med ostalimi vrstami sportnega udejstvovanja.

Tudi med nami Slovenci je plavalni sport s posebnim ozirom na reševalno plavanje po prizadevanju razgledanih voditeljev v naših sportnih društvih v zadnjem desetletju zavzelo hvalevredni razmah, ki se ni ustavil niti med sedanjo vojno, tako da lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da veselje do plavanja vsako sezono prodre in potegne s seboj večje množice širokih množic. Plavanje mora — razen smučanja in planinstva — postati naš narodni sport!

Slovo od poletja

Ljubljana, 18. septembra.

Iztekajo se nam poslednji dnevi poletja. Samo še en teden ga bomo uživali, kajti prihodnjo soboto 23. t. m. ob 5.20 zjutraj bo jesen potrkala na naša vrata in na široko zagospodovala v naši pokrajini.

Vsako leto se naši kraji čudovito lepo pripravijo za sprejem darežljive kraljice vsega leta. Naši gozdovi si nadenejo plašč najlepših barv, prav tako sadovnjaki in vrtovi. Sonce, ki je izgubilo že precej svoje moči- razliva ob vedrih dneh blago luč. Po širokem nebesnem svodu pa se prepeljavajo beli oblaki, a kadar se priroda naveliča lepega vremena, nam pošlje dež in veter, ki brezobzirno opustošita prirodni kras.

Letošnje poletje ni bilo najugodnejše, bilo je povprečno v vsakem pogledu in vendar smo bili z njim zadovoljni. Po prvotnem deževju smo dobili precej izdatno vročino nastopila je celo suša, ki je močno zakrnila nekatere pridelke. Potem pa je prišel orkan, ki je napravil mnogo škode. Zlasti je trpela koruza in ajda, manj pa sončnice, ki so bile medtem že dozorele in so pretekli teden na številnih vozovih romale z barjanskih in drugih okoliških polj domov, zrnje pa bo v kratkem oddano našim oljarnam. Pridelovalci oljnic bodo zadovoljni, ko prejmejo okusno olje, vendar pa se mali posestniki pritožujejo, da jim sončnice hudo izčrpajo zemljo in da jemljejo moč vsej drugi rasti. Najbolje torej odrežejo gospodarji, ki imajo dovolj zemlje, da jo lahko znaten kos odmerijo tudi za oljnice.

Kmetsko spravilo je bilo v preteklem tednu na višku. Vsepovsod si videl pridelovalce pridno na delu. Zlasti so hiteli ob lepem vremenu pospravljati krompir, ki sicer ni bil najobilneje obrodil in je tudi trpel zaradi poljskih škodljivcev, vendar je vsakdo zadovoljen, če ga je pridelal vsaj približno zadostno mero. Tudi fižol je že v veliki meri obran; bil je od suše močno prizadet in je pridelek precej manjši kakor v drugih letinah. Mnogi vozovi buč so ta teden potovali z njiv pod domačo streho. Prav tako smo videli še vozove z zapoznelo otavo.

Že v mirnih časih je navada, da meščani na jesen pridno obiskujejo okoliške kmetske domačije. Še bolj se to godi v vojnem času. Povpraševanju za različnimi pridelki; letos se zlasti žele založiti s sadjem. Na ljubljanskem trgu je vsako jutro že zgodaj živahno, vsaka stojnica je brž obkoljena od gospodinj. Kljub velikemu povpraševanju skoraj nikoli ne pride do nereda, ker se gospodinje same disciplinirano postavljajo v vrsto. Izbira povrtnine je vsak dan precejšnja, gre pa sproti v denar in ne bo nič odveč, če naši kmetje in vrtnarji še bolj polne vozove pripeljejo na trg. Tudi sadje se dobi na trgu, v glavnem jabolka, hrušk je malo, češpelj pa nič. V Ljubljani in okolici bodo šele češplje in slive pretežno v mezgo, na deželi pa bodo najbrž večji del pridelka pokuhali v žganje, ki mu je cena izredno visoka.

Po vseh naših šolskih zavodih spet utripa novo življenje. Vrstijo se vpisovanja in izpiti. Mladina je imela odmerjene dolge počitnice, v katerih je lahko nabrala novih sil. Kopalna sezona gre sicer h kraju, a sončno nedeljo so kopalci še pridno izkoristili. Tudi sicer je bilo mnogo Ljubljančanov v prirodi. Gledališče je iznova odprlo vrata in so predstave dobro obiskane, objavljen pa je tudi že novi repertoar. Prav tako se pričenja koncertna sezona in sicer s prireditvijo radijskega orkestra prihodnji ponedeljek.

Zavedajte se, da če v devetindevetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne tzzivajte usode in držite se danih navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

Darujte za Slov. RK

MALI OGLASI

Kdor išče službo, plača za vsako besedo L 0.50, najmanjši znesek za te oglase je L 10.— Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 2.—, za vse druge oglase L 1.— za besedo, vendar pa plačajo posredovalci L 1.50 za besedo. Najmanjši iznos za te oglase je L 15.—

Za vsak oglas je treba plačati drž. improv. taksо L 0.60, za dajanje naslova ali šifre pa L 3.—

Službe išče

GOSPODIČNA
želi namestitve kot trgovska pomočnica v specerijski stroki. Gre tudi za blagajničarko. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vestna« 24471-1

POSTREŽNICA
išče zaposlitve za dopoldne ali popoldne. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Hitra« 24476-1

Službo dobi

POSTREŽNICO
z znanjem domače kuhe, za ves dan, sprejmem takoj. Pekarna Vovk, Rožna dolina 14-II. 24270-1a

GOSP. POMOČNICO
ki ima veselje pomagati v prvovrstni gostilni — iščem. Plača 500 do 600 lir, hrana in stanovanje. Resne, poštene in solidne naj se takoj javijo— Naslov v ogl. odd. Jutra. 24404-1a

BRIVSK. POMOČNIKA
sprejme takoj ali po dogovoru M. Podkrajšek,— Sv. Petra c. 12. 24484-1a

FRIZ. POMOČNICO
in vajenko sprejme takoj ali po dogovoru M. Podkrajšek, Sv. Petra c. 12. 24483-1a

Vajenci/ke

VAJENCA
za soboslikarsko in pleskarsko obrt, sprejmem. Marn Josip, Wolfova ul. št. 12. 23943-44

VAJENCA
za slikarno išče Državno gledališče. Predstaviti se od 9. do 12. v slikarni, Bleiweisova 13. 24444-44

FRIZ. VAJENKO
sprejme salon Gjud Alek sander, Kongresni trg 6 24478-44

Prodam

KUHINJSKE OPRAVE
kompletne, kakor tudi posamezne stole in stolčke kupite najugodneje pri mizarstvu Krže, Vrhnika. Ogled v skladišču Ljubljana, Cirilmetodova 47b, poleg kavarne Majcen. 23747-6

MODERNO STENO
predsobno, večjo, prodam. Mizarstvo Ličen, Šolska 5 pri Remizi. 24128-6

OTROŠKO POSTELJO
krasno, medeninasto, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24141-6

Lanol
ZA NEGO ZOB

MOŠKO KOLO
luksuzno, novo, italijanske znamke, s prestavami proda mehanična delavnica Dunajska 12, — dvorišče. 24449-6

DAMSKO KOLO
dobro ohranjeno, ugodno proda meh. delavnica Dunajska c. 12, dvorišče. 24450-6

MOŠKE ČEVLJE
2 para, nizke št. 42, skoro nov suknjič in zimsko suknjo prodam po zmerni ceni. Ogled vsak dan Pod hribom 51-I. — desno. 24460-6

PRAŠIČKA
spomladanca za nadaljno rejo in 9 zajcev prodam Jarše 75, Sv. Križ. 24452-6

SVILO
(v sivem) za podloge, nekaj metrov, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24461-6

NOVE RJUHE
predvojne nerabljene — prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 24462-6

SAKSOFON
es-alt srebrn in pozlačen, popolnoma nov in nerabljen, ugodno prodam.— Informacije pri hišniku g. Kordežu, kino Matica. 24474-6

MOŠKO SUKNJO
dobro ohranjeno, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24463-6

KOZO
mlekarico, prodam. Jurčkova pot 67, pri Ižanski cesti. 24455-6

PERNICO
s pravim puhom ter s prevleko, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24456-6

ŠIVALNI STROJ
nov, Singer, pogrezljiv, salonski model, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 24457-6

PRODAM
elegantno damsko črno obleko, čista volna ter pidžamo iz čiste svile, lep zimski plašč (imitacija krzna), zelo lepo novo volneno čepico, več finih rjuh in frotirk, eleganten drap suknjič za vitkega gospoda ter suknjič za dečka starega 14 do 15 let, nov čajni in kavni servis in kozarec za vlaganje. Ogled od 9. do 14. ure. Stare pravde ul. 3-II. levo. 24458-6

SPALNICO
starinsko, kompletno.— orehovo, prav dobro ohranjeno, ugodno prodam. Ogled od 1. do 3. ure. Medvedova 5a, desno. 24459-6

MOŠKO KOLO
v dobrem stanju, prodam. Jakovac, Cegnarjeva 4. 24464-6

ŽENSKE ČEVLJE
št. 39 in 37, skoro nove prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24465-6

KRONIKO
slov. mest. kompletno (28 knjig) prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24467-6

PREPROGO
perzijsko (antičen komad) posebno lepo prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24469-6

ROČNO DELO!
Krasno vezen bel predpasnik, belo vezeno blazinico, prodam. Rimska c. 7, II. nadstr. vrata 12 24434-6

DVE KOZI
domače pasme, rogati, prodam po nizki ceni. — Opekarska c. 38, Trnovo. 24472-6

PSA VOLČJAKA
2 meseca starega prodam. Opekarska c. 38.— konjski mesar, Pušnik. 24473-6

ŠIVALNI STROJ
Singer, nov, šiva naprej in nazaj, prodam. Ogled od 13. do 15. ure. Semè Josip, Salendrova 6-III. 24477-6

GOJZERJE
otroške, nove, močne, št. 32 prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24479-6

TRICIKEL
za otroka, nov, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 24481-6

VOLNENO BLAGO
v sivi in rjavi barvi s kompletno prima podlogo, za 2 obleki, prodam. Iz prijaznosti se izve pri Avšič, krojaštvo, nasproti šole Ledina. 24451-6

Posest

NA PERIFERIJI
Ljubljane prodam za lir 115.000 lepo parcelo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ni daleč od tramvaja« 23743-20

STAVBNO PARCELO
na lepem kraju, konec Rožne doline, cca 600 kv. m, takoj prodam.— Naslov v ogl. odd. Jutra. 24448-20

ZEMLJIŠČE
za skladišče blizu kolodvora, ali parcelo pri remizi ali na Viču, ali večje zemljišče za vrtnarstvo, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ne zamudi« 24480-20

Kupim

KNJIŽNICO
slovensko, z raznovrstnimi poljudnimi knjigami kupim. Plačam primerno ceno. Hinko Privšek, — Kolodvorska 7, nasproti Mestnega kopališča. 24446-7

Trgovina »OGLED«,
Mestni trg 3, vhod skozi vežo, stalno kupuje vsakovrstne rabljene predmete: sobne in kuhinjske oprave, otomane, posamezne omare in druge komade pohištva, preproge, rjuhe, kapne in drugo posteljnino, otroške in zložljive postelje, športne in globoke vozičke, pisalne in šivalne stroje, štedilnike, pečice, električne kuhalnike, jedilne servise, krožnike, steklenino, glazbila kakor tudi druge uporabne predmete 23942-7

BELO PREJICO
za kvačkanje DMC št. 50—70, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24443-7

RJUHE, KAPNE,
posteljno perilo, brisače, razno moško in damsko perilo kupujem stalno in plačam najboljše cene. Kupujem tudi različna druga oblačila, event. prevzamem ista v komisijsko prodajo. Hinko Privšek, Kolodvorska 7, nasproti mestnega kopališča 1—415-7

RAČUNSKI STROJ
za množenje, specialni »Multiplicator« kupim in plačam dobro. Hinko Privšek, Ljubljana, Kolodvorska 7, nasproti Mestnega kopališča. 24445-7

VOZ SLAME
kupim. Podmilščakova 18 24475-7

STEKLENICE
različnih vrst, kupujemo. Dobro plačamo. Na Vašo željo ih prevzemamo na domu. B. Guštin, Vodnikov trg 2. J-318-N-7

ALI
ste poravnali naročnino?

Sobo odda

SOBO,
bolj temno, s štedilnikom, s posebnim vhodom, oddam tistemu, ki odkupi železno zložljivo posteljo, blazino in druge sobne predmete. Najemnina 100 lir mesečno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »5000 lire« 24106-23

SOSTANOVALCA
sprejmem v sredini mesta. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24442-23

Sobe išče

PRAZNO SOBO
za shrambo pohištva iščem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24254-23a

OPREMLJ. SOBO
s posebnim vhodom — iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam naprej« 24453-23a

2 GOSPODIČNI
iščeta sobo s posebnim vhodom v centru mesta. Sta ves dan odsotni. — Točni plačniki. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Center« 24454-23a

OPREMLJ. SOBO
išče čez dan odsoten gospod. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 24466-23a

MALO SOBICO
iščem. Sem ves dan odsotna. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj« 24468-23a

Razno

OSEBNO IZKAZNICO
in živilsko nakaznico je izgubila Kuret Marija. Pošten najditelj naj denar obdrži, izkaznice pa naj izroči v ogl. odd. Jutra. 24470-37

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO SLOGA Tel. 27-30
Napeta kriminalna drama
Slučaj Deruga
Willy Birgel, Geraldine Katt
Predstave ob 16. in 19. uri

KINO UNION Telefon 22-21
Prekrasen alpinistični velefilm
V senci gora
Attila Hörbiger, Hansi Knoteck
Predstave ob: 16. in 19.15 uri

KINO MATICA Telefon 22-41
Heinrich George v moderno režiranem filmu
Proces Casilla
Ostali igralci: Dagny Servaes, Juta Freybe, Albert Hehn
Predstave ob 16. in 19. uri

ZDRAVILNA ZELIŠČA
VSEH VRST
POVRTNINO-SADJE-GOBE
SUŠENE IN SVEŽE KUPUJE
REDNO KUPUJEMO:
HRANILNI PROIZVODI "ALPA" LJUBLJANA
PISARNA IN SKLADIŠČE
VIDOVDANSKA CESTA 31-18

✝

Strti od neizmerne žalosti naznanjamo, da nas je po težkem trpljenju zapustil naš srčnoljubljeni papa, brat, stric, bratranec, svak, tast in stari očka, gospod

Roman Jelen

sanitetni narednik vodnik v p.

Pogreb našega dragega papana bo v torek 19. t. m. ob 16. uri iz kapele sv. Jakoba z žal na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Celje, Medvode, Zagreb, Trst, 18. septembra 1944.

Globoko žalujoči:

BRUNA por. VOLKAR in SILVA por. DELEJA, hčerki; LOJZE VOLKAR in JOŽE DELEJA, zeta; BORUT, vnuček; rodbini JELEN in PENKO — ter ostalo sorodstvo

✝

Naznanjamo svojim sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je dopolnil svojo življenjsko pot, ki je bila posvečena nam — družini in neumornemu delu — naš nadvse ljubljeni mož in oče, gospod

Göderer J. Ivan

Pogreb našega ljubega družinskega očeta je bil v ponedeljek, dne 18. septembra iz hiše žalosti na pokopališče na Velikih Poljanah.

Ortnek, Ljubljana, 19. IX. 1944.

Žalujoči ostali:

ANTONIJA, žena;
JANEZ in TONI, sinova
ter ostalo sorodstvo

Vaclav Držaj:

Nasedel sem...

»Linček, vinček!« sem zaklical, ko sem se po mukepolni hoji znašel v gostilni pri Greizerjevi mami na Primskovem.

»Pavlca, pol litra črnega, pehar žemelj, klobaso s hrenom in fižol z redkvico mi prinesi! Lakota me tare in žeja me mori. Od žeje je huda smrt. Še hujše je, umevno, če od lakote umiraš, pa te žeja umori.«

»Kje pa si kolovratil? Ves si prašen in povaljan,« je pripomnila gospodična Pavla.

»I, kaj bi! Ne izprašuj! Prinesi zaprošeno, da utešim žejo in lakoto. Jezik se bo že razvezal.«

Gospodična Pavla je postregla z jedjo in pijačo, nakar je ponovno vprašala: »Ne zameri, če vnovič vprašam: Kje si kolovratil, da si tako izmučen?«

»Nasedel sem, enostavno nasedel,« sem ji kratko odgovoril. »Ali razumeš, kaj se pravi nasesti? Kakor nasedel brod, sem nasedel tudi jaz. Da boš prav razumela: Nekoč sem se vozil iz Splita v Metkovič. Kapitan je bil izkušen mornar, tisti dan pa mu vsa izkustva niso pomagala. Pred Omiškem smo nasedli na sipinah, in ure in ure so prešle, predno se je posrečilo kapitanu, rešiti nas iz nesrečnih sipin. Kaj pravim, posrečilo se mu je! Tuj parnik nas je po neštetih poskusih izvlekel iz peščene plitvine. Mene pa je danes rešil voznik, ki je vozil iz Komende v Kranj. Veruj mi, da ni naključje privedlo voznika, bi utrujen in lačen in žejen še sedaj počival v senčnatem gozdu kraj ceste, ki vodi v Brnke.«

»Ne razumem te prav!« je vpadla gospodična Pavla. »Kako si prišel v Brnke? In kje si se tako neznansko utrudil?«

»Tri sto zelenih pošasti in preklicani Petruška so me zvabili in vodili za nos.«

»Le poslušaj! V Zvezdi me je srečal Petruška. O, da so ga morale noge prinesti v Zvezdo! Saj se spominjaš človeka! In spominjaš se prav gotovo tudi obraza: nasmejano in nedolžno je njegovo lice. Pa prične po stari navadi: ‚Prijateljček, prijateljček', — nu, pa sva se znašla v Kamniku. In tam sva bila naenkrat obdana od samih veselih obrazov. Cvet kamniške gospode se je zbral. Petruška pa je imel besedo: »Prijateljica, lepa gospa, prelepa gospa! Nu, saj tvoj možiček, prelepa gospa, ne bo zameril, če trdim, da si lepa. Trčimo, dobro je vino! Prijateljica, lepa prijateljica, pa tudi z mojim prijateljem trči! Prijateljček, daj, lepa, prelepa je gospa in prijetna je. Dvigni čašo, dvignimo čaše ter izpijmo na zdravje naše prelepe gospe. Prijateljčki, vsi! Vince je žlahtno, ogrelo nas bo, prineslo bo veselja na koše!

Dvignili smo čaše in trčili smo, da se je razlegel po vsej hiši. In toliko, da smo izpraznjene čaše postavili na mizo, že je Petrun natakal ter istočasno nazdravljal desni sosedi: »Prijateljica, lepa, prelepa gospa, tudi tebi gre lepa beseda. Prijateljčki, trčimo, lepe gospe ne smemo pozabiti!

In tako je Petrun točil, kar naprej točil ter slpal poklone na levo in desno. Vse je bilo lepo — prelepo. Vse gospe — lepe in nelepe — so bile lepe, so bile prijateljice in mi vsi sami prijateljčki... Od mize pa je tekla pijača, kajti Petrun ni znal natakati ali pa je nalašč polival. Strežajka je morala ves čas menjavati z vinom namočene prte, Petrun pa je kar naprej natakal in polival ter nasmejano tešil strežajko: ‚Prijateljica, ne bo zastonj, ti samo postrezi, plačilo bo dobro. Moj prijateljček — pokazal je s prstom na mene — ni umazanih rok. Nu, kar prinesi, lepa gospodična, novih pet litrov in večerjo pripravi! Trinajst nas je. Trinajst svinjskih pečenk in trinajstkrat mešano solato. Za mene dvojno porcijo! Prijateljice, prijateljčki, pijmo, moj prijatelj ima zlato srce!'

Veruj mi, gospodična Pavla, da mi je bilo nerodno. Nu, Petrun je znal speljati voz, v katerega je vpregel človeka. Pirovali smo vso noč. Petrun pa je naročal, točil, polival in hvalil vse na vse pretege. Nu, in zjutraj sem imel čast poravnati račun

Hm, lepa je bila številka — zapitek gosposki. Pa sem modroval: pol moj dragi Petruška, pol jaz, pa bosta ovca cela in volk sit. A glej, spaka ni bilo nikjer! Strežajka, ki je videla mojo zadrego, je prijazno povedala, da je prijateljček šel za hip domov, da pa se bo skoraj vrnil. Kaj mi je preostalo: plačal sem vse — samo poslednjega litra ne. Prijateljček naj plača ostanek! sem jezno dejal strežajki. In napitnino naj vam da prijateljček!

Nu, enkrat me je speljal; enkrat si me speljal dragi Petrun. In nikoli več me ne boš! sem glasno modroval v Petrunovi odsotnosti. Pa se je že pojavil prijateljček na vratih Nasmejan in nedolžen mu je bil obraz. Že tisti hip pa je začel rdeti, rdečica se mu je razlila zadaj na tilnik, ko mu je strežajka povedala, da ima plačati ostanek zapitka.

‚Prijateljček, posodim že, samo posodim!' je razkačeno govoričil. ‚Saj veš, da moram plačati sestri za pranje in šivanje. In za pot v Ljubljano moram tudi položiti gotovino na roke blagajniku...'

‚In kako bom jaz prišel v Kranj?' sem nerodno vprašal.

‚Prijateljček,' je dejal, ‚za pot ti ne morem posoditi. Boš pač moral pešačiti. Lepa je pot iz Kamnika čez Brnke in Šenčur v Kranj. In prijetno bo hoditi v jutranjem hladu. Poznam pot, često sem jo premeril. In na lepote misli, prijateljček! Ves čas te bodo spremljale prelepe Kamniške planine.'

Gospodična Pavla, v meni je vzkipelo, pa sem se obvladal. Molčeč in besen sem zapustil lokal. Krenil sem na pot ter prisegel pri Bogu in vseh svetnikih, da se s Petrunom ne bom nikoli več podal na pot.

Da, stopil sem na pot besen, neprespan in s trudnimi nogami. Dokler me je spremljal jutranji hlad, se je dalo še nekako hoditi. Ali, sonce je pričelo neusmiljeno pripekati! Noge so mi omahovale. Moral sem sesti kraj ceste, da zberem novih sil. Pri tem sem se polenil. Jezik je medtem postajal suh, tako suh je bil, da niti glasno nisem mogel oštevati dobrega prijatelja Petruna. Samo v mislih sem koval načrte za maščevanje. Da, gospodična Pavla, omagal sem na cesti kraj Brnkov, in da ni bilo voznika, bi zdajle ne pil dobre pijače v vaši gostoljubni hiši...«

»Ti preklicani Petruška!« je vzkliknila gospodična Pavla.

Schriftleiter - Urejuje: Davorin Ravljen — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle — Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran — Für den Inseratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Voličič